

การนำเสนอภาพผู้หญิงจากภูมิภาคในพื้นที่มหานครและเมืองท้องถิ่น : กรณีศึกษาผลงานเรื่อง “ที่นี่ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารีบฉันที” ของ ยามาอุจิ มาริโกะⁱ ii

ปิยะนุช วิริยะนะวัตร์*

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย

Representing Women from Regional Areas in Metropolitan and Local Cities: A Case Study of *It’s Boring Here, Pick Me Up* by Mariko Yamauchi

Piyanuch Wiriyaenawat*

Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 29 September 2025

Revised 24 November 2025

Accepted 28 November 2025

คำสำคัญ

ยามาอุจิ มาริโกะ

สตรีนิยม

ผู้หญิง

พื้นที่มหานคร

เมืองท้องถิ่น

* Corresponding author

E-mail address:

piyanuchwiri@gmail.com

บทคัดย่อ

ยามาอุจิ มาริโกะเป็นนักเขียนญี่ปุ่นหญิงรุ่นใหม่ ที่มักนำเสนอผลงานเกี่ยวกับสตรีนิยมตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับตัวละครผู้หญิง บทความนี้มุ่งศึกษาการนำเสนอภาพตัวละครผู้หญิงจากภูมิภาคในพื้นที่มหานครกับเมืองท้องถิ่นในผลงานเรื่อง “ที่นี่ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารีบฉันที” ตีพิมพ์ปี ค.ศ. 2012 ผลการศึกษาพบว่าตัวละครหญิงที่มาจากภูมิภาคมีมุมมองว่ามหานครเป็นพื้นที่แห่งการมอบโอกาสในชีวิต ทั้งในด้านการศึกษา หรือการทำงาน เป็นพื้นที่ให้อิสเสรีภาพ ตลอดจนเป็นพื้นที่แห่งการบริโภคอย่างไร้ขีดจำกัด อย่างไรก็ตามตัวละครหญิงสาวเหล่านี้ในท้ายที่สุด ไม่สามารถกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของมหานครได้ พวกเขาเป็นได้แค่เพียง “กลุ่มคนแปลกแยก” ของพื้นที่มหานครก่อนที่จะตัดสินใจกลับบ้านเกิด ในอีกด้านหนึ่ง “เมืองท้องถิ่น” เป็นเมืองซึ่งเปรียบเสมือน “ฐานที่มั่น” ของพวกเขา ที่นี่พวกเขาได้ฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพกับครอบครัวและเพื่อนหญิงด้วยกัน เป็นพื้นที่ของการเริ่มต้นชีวิตใหม่อีกครั้ง อย่างไรก็ตามจากการที่เมืองท้องถิ่นยังคงเป็นพื้นที่ที่เป็นสังคมอนุรักษ์นิยมและแนวคิด

ⁱ บทความนี้พัฒนาจากการนำเสนอเรื่อง “The Analysis of *‘Koko wa Taikutsu Mukaeni Kite’* by Mariko Yamauchi : Examining Femininity in Urban and Rural Spaces” นำเสนอในงานประชุมวิชาการ The 13th Convention of Forum on East Asia and Contemporary Japanese-Language Literature” ระหว่างวันที่ 18-21 สิงหาคม 2568 ณ Kitakyushu International Conference Center จังหวัดคิตากิวชู ประเทศญี่ปุ่น

ⁱⁱ This research has received funding support from The Japan Foundation (Fellowship Program).

Keywords :

Mariko Yamauchi,
feminism,
woman,
metropolitan space,
local city

บทคัดย่อ (ต่อ)

ปิตาธิปไตยฝังรากลึกอยู่ จึงมีการคาดหวังในเรื่องอัตลักษณ์ของผู้หญิงอย่างชัดเจนคือ การเป็นภรรยาและมารดา ทำให้ทางเลือกของผู้หญิงค่อนข้างจำกัด กระนั้นผู้เขียนได้นำเสนอภาพความพยายามในการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของผู้หญิงสาวในพื้นที่ดังกล่าวด้วย ซึ่งสิ่งนี้สะท้อนให้เห็นคลื่นแห่งความเปลี่ยนแปลงที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคม “เมืองท้องถิ่น” ของญี่ปุ่นต่อไปในอนาคตก็เป็นได้

Abstract

The Japanese author Mariko Yamauchi consistently explores feminist concerns and the dynamic relationship between spatial settings and female characters. This article examines the spatial representation of women from regional areas in metropolises and local cities in her novel *It's Boring Here, Pick Me Up* (2012). Female characters from regional backgrounds see metropolises as spaces of life-giving opportunity, especially for education, employment, freedom, and virtually unlimited consumer potential. Yet despite these attractions, the women ultimately fail to fully assimilate into metropolitan society. They remain social misfits in urban settings before eventually deciding to return to their hometowns. Conversely, the local city of origin functions as a secure space for these characters where they renew familial and friendship ties to prepare new phases of life. Nevertheless, local cities remain socially conservative patriarchal societies where women are expected to fulfill traditional maternal and wifely roles, limiting their futures. Yamauchi depicts young women laboriously building new identities in these regional spaces. Such portrayals show the possibility of wider social change in regional sites, suggesting that female identity accommodations may foretell future cultural and gender dynamic shifts in provincial Japan.

1. บทนำ

1.1 ประวัติผู้เขียนและข้อมูลผลงาน

หากเอ่ยถึงนามของนักเขียนหญิงญี่ปุ่นรุ่นใหม่ผู้ซึ่งผลิตงานเขียนแนวสตรีนิยม (Feminism) ชื่อของยามาอูจิ มาริโกะ¹ (山内マリコ) เป็นชื่อหนึ่งที่ถูกกล่าวขานถึงอยู่เสมอ ยามาอูจิได้สร้างสรรค์ผลงานสะท้อนถึงปัญหาของผู้หญิงญี่ปุ่นที่ถูกกดทับภายใต้สังคมปิตาธิปไตยมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้เธอยังมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดสตรีนิยมอยู่หลายครั้ง เช่น การเป็นบรรณาธิการวารสาร 「エトセトラ」² (Et cetera) วารสารเกี่ยวกับสตรีนิยม ฉบับที่ 2 ร่วมกับนักเขียนหญิงอีกท่านคือ ยูซูกิ อาซากะ³ (柚木麻子) ซึ่งถือว่าทั้งยามาอูจิและยูซูกิเป็นนักเขียนผลงานแนวสตรีนิยม⁴ นอกจากนี้ยามาอูจิยังได้เข้าร่วมงานเสวนาต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้หญิงญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

ยามาอูจิ มาริโกะ เกิดเมื่อ ค.ศ. 1980 ที่เมืองโทยามะ (富山) สำเร็จการศึกษาด้านภาพยนตร์ มหาวิทยาลัยศิลปะโอซาก้า (大阪芸術大学) หลังจากนั้นเธอได้เป็นนักเขียนอยู่ที่เกียวโต ในปี ค.ศ. 2008 ยามาอูจิมีชื่อเสียงขึ้นมาในวงการวรรณกรรมเมื่อเธอได้รับรางวัล

¹ การเรียกชื่อคนญี่ปุ่นในบทความนี้ จะเรียกนามสกุลก่อนตามด้วยชื่อตัว อื่นๆ การถอดเสียงภาษาญี่ปุ่นในบทความนี้ จะใช้หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาญี่ปุ่น ตามราชกิจจานุเบกษาเรื่องหลักเกณฑ์การทับศัพท์ ภาษาเยอรมัน สเปน ญี่ปุ่น และมลายู ประกาศ ณ วันที่ 13 มีนาคม 2561

² วารสารตีพิมพ์ต่อเนื่องของสำนักพิมพ์ Et Cetera Books 「エトセトラブックス」 ซึ่งเป็นสำนักพิมพ์ที่ตีพิมพ์สิ่งพิมพ์ด้านสตรีนิยม หนังสือเด็ก และหนังสือวิชาการ ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 2018 วารสาร Et Cetera 「エトセトラ」 เป็นวารสารตีพิมพ์บทความหัวข้อเกี่ยวกับสตรีนิยม มุ่งเจาะลึกประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพ ให้ผู้อ่านได้รับมุมมองใหม่ ๆ ผู้ก่อตั้งคือ Matsuo Akiko เธอเป็นหนึ่งในผู้จัดงาน Flower Demo (การเคลื่อนไหวประท้วงเชิงสัญลักษณ์โดยใช้ดอกไม้ เพื่อเรียกร้องสิทธิสตรีและการคุ้มครองผู้ประสบความรุนแรงทางเพศในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 2019 เป็นต้นมา) การเคลื่อนไหวนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหว #MeToo ของประเทศญี่ปุ่น (https://etcbooks.co.jp/news_magazine/english/) (etc.book, 2020)

³ นักเขียนหญิงชาวญี่ปุ่น (1981-) เป็นนักเขียนผลงานแนวสตรีนิยมเช่นเดียวกัน ผลงานที่มีชื่อเสียงคือเรื่อง 『バター』 ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 2017 (ฉบับแปลภาษาอังกฤษใช้ชื่อว่า "Butter")

⁴ ทั้งยามาอูจิและยูซูกิได้เคยพูดคุยหรือให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง "สตรีนิยม" อยู่หลายครั้ง เช่น บทสัมภาษณ์เรื่อง "Feminism ที่ทำให้พวกเรามีความสุข บทสนทนาระหว่าง ยามาอูจิ มาริโกะกับยูซูกิ อาซากะ" (私たちを幸せにするフェミニズム 【山内マリコ&柚木麻子対談】) เป็นต้น (Koyama, 2019) (<https://www.elle.com/jp/culture/career/g30292520/feminism-makes-us-happy-vol1-mariko-yamauchi-vs-asako-yuzuki-191227/>)

หมวดกลุ่มผู้อ่าน (読者賞) รางวัลวรรณกรรม R-18⁵ ครั้งที่ 7 จากผลงานเรื่องสั้นเรื่อง 「十六歳はセックスの齡」 (เมื่อสิบหกคือวัยของเพศ) ต่อมาผลงานเรื่องสั้นเรื่องนี้ ได้ถูกตีพิมพ์รวมอยู่ในผลงานชื่อ 『ここは退屈迎えに来て』 (ที่นี่ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารับฉันที) ในปี ค.ศ. 2012 รวมกับเรื่องสั้นเรื่องอื่น ๆ อีก 7 เรื่อง ยามาอูจิเป็นนักเขียนหญิงที่กำลังเป็นที่จับตามอง ผลงานของเธอได้รับความนิยมหลายเรื่อง ดังจะเห็นได้จากมีการดัดแปลงผลงานของเธอไปเป็นภาพยนตร์ เช่น เรื่อง 「アズミ・ハルコは行方不明」⁶ (การหายตัวไปของฮารูกะ อาซุมิ) หรือเรื่อง 「あのこは貴族」⁷ (เธอคนนั้นคือชนชั้นสูง) เป็นต้น

ดังที่กล่าวไปข้างต้นว่ายามาอูจิเป็นนักเขียนแนวสตรีนิยม ผลงานของเธอนอกจากจะกล่าวถึงเรื่องเพศสภาพ และปัญหาที่ผู้หญิงจะต้องประสบในช่วงชีวิต เช่น เรื่องการแต่งงานแล้ว งานของยามาอูจิจะมีลักษณะเด่นอีกประการคือ การกล่าวถึงตัวละครผู้หญิงที่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ที่มหานครโตเกียว หรือเมืองท้องถิ่น (地方都市) (Local City) ซึ่งยามาอูจิเองเกิดและเติบโตมาในเมืองโทยามะ หนึ่งในเมืองท้องถิ่นที่สำคัญเมืองหนึ่งในภูมิภาคจูบุ⁸ (中部) ของประเทศญี่ปุ่น

ผลงานเรื่อง “ที่นี่ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารับฉันที” (『ここは退屈迎えに来て』) ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 2012 โดยสำนักพิมพ์เก็นโตชะ (幻冬舎) เป็นผลงานรวมเรื่องสั้น 8 เรื่อง ได้แก่ 1. ‘เรื่องราวในยุคครึ่งเรื่องของเรา’ (「私たちがすごかった栄光の話」) 2. ‘สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย’ (「やがて哀しき女の子」) 3. ‘ทราลิบีนส์ที่แห่งเมืองรอง’ (「地方都市のタラ・リビンスキー」) 4. ‘เธอไปไหนไม่ได้เพราะไรรถคู่ใจ’ (「君がどこにも行けないのは車を持っていないから」) 5. ‘สาวอเมริกันกับนักเรียนหญิงมัธยมปลายฝรั่งเศส’ (「アメリカ人とリセエンヌ」) 6. ‘โตเกียว อายุยี่สิบ’ (「東京、二十歳。」) 7. ‘เด็กสาวรองเท้าโลฟเฟอร์ ผู้ไม่ขายเรือนร่าง’

⁵ ชื่อรางวัลภาษาญี่ปุ่นคือ “R-18 文学賞” เป็นรางวัลวรรณกรรมสำหรับผู้หญิงโดยผู้หญิง จัดโดยสำนักพิมพ์ ชินโจชะ (新潮社) ประเทศญี่ปุ่น มีลักษณะพิเศษคือ ผู้สมัคร กรรมการคัดเลือก และบรรณาธิการผู้ทำหน้าที่อ่านคัดกรองเบื้องต้นจะเป็นผู้หญิงทั้งหมด คำว่า “R-18” เดิมหมายถึง “สำหรับผู้ใหญ่” โดยในช่วงก่อตั้งรางวัลจะเปิดรับเฉพาะผลงานที่กล่าวถึง “เรื่องเพศ” เป็นประเด็นหลักเท่านั้น อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปี ค.ศ. 2012 เป็นต้นมา ได้ยกเลิกข้อจำกัดเกี่ยวกับประเด็นหลักของเรื่องไป และเปลี่ยนมารับผลงานที่สะท้อนถึง “ความอ่อนไหวในแบบฉบับเฉพาะตัวของผู้หญิง” รางวัลนี้เริ่มประกาศครั้งแรกในปี ค.ศ.2002 (Shinchousha, n.d.)

⁶ ออกฉายในปี ค.ศ.2016 ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า “Japanese Girls Never Die”

⁷ ออกฉายในปี ค.ศ.2021 ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า “Aristocrats”

⁸ ภูมิภาค “จูบุ” ของญี่ปุ่น หมายถึง ภูมิภาคตอนกลางของเกาะฮอนชู มีพื้นที่ครอบคลุม 9 จังหวัด บางครั้งยังสามารถแบ่งย่อยออกเป็น 3 เขต ได้แก่ 1.เขตโฮกุริกุ (北陸) (Hokuriku) ประกอบด้วย จังหวัดนีงาตะ (新潟県) จังหวัด ฟุกุอิ (福井県) จังหวัดอิชิกาว่า (石川県) และจังหวัดโทยามะ (富山県) 2.เขตจูโอไกจิ (中央高地) ประกอบด้วย จังหวัดนากาโนะ (長野県) จังหวัดยามานาชิ (山梨県) และจังหวัดกิฟุ (岐阜県) 3. เขตโทไก (東海) ประกอบด้วย จังหวัดไอจิ (愛知県) จังหวัดชิซุโอกะ (静岡県)

(「ローファ娘は体なんか売らない」)8. ‘เมื่อสิบหกคือวัยของเพศ’ (「十六歳はセックスの齡」) ผลงานเรื่อง “*ที่นี่ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารับฉันที*” ได้รับการดัดแปลงเป็นภาพยนตร์เช่นกัน โดยใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า “It’s boring here, pick me up” ออกฉายในโรงภาพยนตร์ ประเทศญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. 2018

ยามาอูจิกำลังถึงแรงบันดาลใจในการเขียนผลงานเรื่องนี้ว่า “ฉันเขียนไปในแนวทราจิกอมิเตอร์ที่อยากจะ ‘ถ่ายถอดมิตรภาพระหว่างเด็กสาวด้วยกันเอง’ ผลงานทั้งแปดเรื่องที่รวมอยู่ในหนังสือ “*ที่นี่ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารับฉันที*” ซึ่งรวมเอาผลงานเรื่องที่ได้รับรางวัลงานเขียน R-18 ด้วยนั้น ล้วนบอกเล่าเรื่องราวของเด็กสาวสองคนเป็นหลัก ชื่อหนังสือสื่อถึงความหมายภาพรวมของงานเขียนทั้งแปดเรื่อง ไม่ใช่ความหมายที่ว่า ‘อยากให้คนแบบ “เจ้าชาย” ช่วยมารับที’ หากแต่ตั้งชื่อเรื่องเพื่อต้องการสื่อถึง ความปรารถนาอยากให้เป็นเพื่อนผู้หญิงที่พลัดพรากจากกันไปช่วยมารับที หรือไม่ก็เป็นความตั้งใจที่อยากจะไปรับเพื่อนคนนั้นแทน⁹” หากพิจารณาบทสัมภาษณ์แล้ว กล่าวได้ว่าผลงานเรื่องนี้ให้น่าหนักใจประเด็น “สายสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิง” เป็นสำคัญ (Yoshida, n.d.)

ตัวละครเอกหญิงในผลงานเรื่องนี้จะเป็นเด็กสาว หรือหญิงสาวที่มีภูมิลำเนาเป็นเมืองท้องถิ่นทั้งหมด (ยกเว้นเรื่อง 3. ‘ทारा ลิปินส์ก็แห่งเมืองรอง’ ที่มีตัวละครเอกเป็นกลุ่ม LGBTQ) ตัวละครบางคนใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่แห่งนี้โดยยังไม่เคยออกไปจากเมืองของตน ตัวละครบางคนมีความใฝ่ฝันจะไปใช้ชีวิตในมหานคร เช่น โตเกียว หรือโอซาก้า¹⁰ และได้เคยลองไปใช้ชีวิตที่นั่น แต่ทว่าพวกเขาหรือเขากลับไม่สามารถประสบความสำเร็จในมหานครได้ ด้วยความเหนื่อยล้าทางจิตใจและความโดดเดี่ยว ในที่สุดก็จำต้องเดินทางกลับมายังบ้านเกิดของตนซึ่งเป็นเมืองท้องถิ่น¹¹ เนื้อเรื่องทั้งแปดเรื่องต่างเป็นเอกเทศซึ่งกันและกัน และถูกบอกเล่าด้วยช่วงเวลาที่แตกต่างกันออกไป แต่กลับพบว่าตัวละครผู้ชายเพียงคนเดียวคือ ชินะ คาซูกิ (椎名一樹) ที่ปรากฏตัวออกมาในเรื่องสั้นทั้งแปดเรื่อง และตัวละครจากทั้งแปดเรื่องต่างมีการกล่าวอ้างถึง ชินะด้วย ซึ่งตัวละครชินะนี่เองก็พบกับความล้มเหลวที่โอซาก้าจนต้องหวนคืนสู่บ้านเกิดเช่นเดียวกัน

เป็นที่ทราบกันดีว่าตัวยามาอูจิกเองเกิดที่เมืองโทยามะ และงานเขียนของเธอมักบรรยายเกี่ยวกับเมืองท้องถิ่นอยู่บ่อยครั้ง ในผลงานเรื่อง “*ที่นี่ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารับฉันที*” เอง ตัวละครหลักล้วนเป็นคนในเมืองท้องถิ่น และยังพบการบรรยายความแตกต่างระหว่างภาพพื้นที่มหานครกับเมืองท้องถิ่นอย่างชัดเจน จากประเด็นนี้จึงอนุมานได้ว่า “พื้นที่” ในผลงานเรื่องนี้ น่าจะมีอิทธิพลต่อการสร้างอัตลักษณ์ ตลอดจนวิถีความเป็นอยู่ของผู้หญิง เหล่านี้จึงเป็นที่มาของการศึกษาการนำเสนอภาพตัวละครหญิงจากภูมิภาคในพื้นที่มหานครกับเมืองท้องถิ่น

⁹ https://www.gentosha-book.com/special_interview/yamauchi/

¹⁰ สำหรับการถอดเสียงคำว่า “โอซาก้า” จะใช้ตามที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้ว

¹¹ ยกเว้นเรื่องที่ 6. ‘โตเกียว อายุยี่สิบ’ ตัวละครเอกมีความใฝ่ฝันถึงโตเกียว เมื่อได้ไปใช้ชีวิตจริงเธอได้ประทับใจกับความเหนื่อยล้าและยากลำบากต่าง ๆ แต่เธอยังคงปรารถนาที่จะใช้ชีวิตที่โตเกียวต่อไป เพราะยังต้องศึกษาอยู่ที่นั่น

โดยจะวิเคราะห์ว่าตัวละครมีความเชื่อมโยงกับพื้นที่ทั้งสองแห่งอย่างไร และพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของตัวละครหญิงหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าเป็นประเด็นที่สำคัญในการที่จะช่วยทำความเข้าใจผลงานเรื่องนี้ตลอดจนสังคมญี่ปุ่นปัจจุบันได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น

1.2 ทบทวนวรรณกรรม

แม้ว่ามีการดัดแปลงผลงานเป็นภาพยนตร์และออกฉายในปี ค.ศ. 2018 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความนิยมในผลงานเรื่องนี้ แต่ทางด้านงานวิจัย กลับพบว่างานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับผลงานเรื่องนี้ยังมีน้อยมาก ซากุตะ (Sakuta, 2019) เลือกศึกษาเฉพาะเรื่องที่ 2. 'สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย' (「やがて哀しき女の子」) เพียงเรื่องเดียว โดยศึกษาประเด็นเรื่องการแต่งงาน ซากุตะอธิบายว่า "ในผลงานเรื่อง 「やがて哀しき女の子」 ได้ถ่ายทอดภาพหญิงสาวในเมืองท้องถิ่นที่มีค่านิยมว่าควรแต่งงานและเข้าสู่ชีวิตครอบครัวเมื่อถึงวัยอันเหมาะสม โดยแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งภายในจิตใจ ระหว่างความปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับตนเองและกลายเป็น "ใครสักคน" กับความรู้สึกเรงรีบที่จะต้องแต่งงาน ซึ่งถูกกดดันจากปัจจัยด้านอายุ เหตุผลทางเศรษฐกิจ และสายตาของสังคม" (p. 92)

นอกจากประเด็นเรื่องการแต่งงานที่ซากุตะได้กล่าวไปแล้ว ผู้วิจัยยังพบการบรรยายภาพการเดินทางเข้าสู่มหานคร การกลับมายังบ้านเกิดอีกครั้ง ตลอดจนความรู้สึกของตัวละครที่มีต่อถิ่นที่อยู่อาศัยของตนในเรื่องสั้นเรื่องอื่น ๆ อีกด้วยซึ่งซากุตะมิได้กล่าวถึง คูทสึวาดะ (Kutsuwada, 2023) ใช้มุมมองทางด้านสังคมวิทยาศึกษาผลงานของยามาอูจิ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยการศึกษาเรื่อง "ที่นี่ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารับฉันที" คูทสึวาดะจัดอยู่ในส่วนที่ 1 หัวข้อการมีส่วนร่วมกับความเป็นชุมชนท้องถิ่นในช่วงวัยตั้งแต่ 10-20 ปี อีก 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 2 ประสบการณ์ของผู้หญิงที่มีภูมิลำเนาอยู่ท้องถิ่นและย้ายมาอยู่ในโตเกียว ในช่วงอายุประมาณ 20 ปี จนถึงวัย 30 โดยเน้นศึกษาเรื่อง "เธอคนนั้นคือชนชั้นสูง" และส่วนที่ 3 ประสบการณ์ของผู้หญิงที่ใช้ชีวิตอยู่ในท้องถิ่น ในช่วงอายุระหว่าง 20 ถึง 30 ปี โดยเน้นศึกษาเรื่อง "แว่นตากับสาวพเนจร" (『メガネと放蕩娘』) (ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 2017) กับเรื่อง "ร่างเดียวใจเดียว" (『一心同体だった』) (ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 2022) เป็นต้น ในส่วนผลงานเรื่อง "ที่นี่ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารับฉันที" คูทสึวาดะจะเน้นศึกษาตัวละครชินะ คาซึกิเป็นหลัก คูทสึวาดะอธิบายว่าชินะเคยเป็นนักกีฬาที่โดดเด่นสมัยเป็นนักเรียน แต่หลังจากผ่านไป 12 ปี และเคยล้มเหลวจากการจากบ้านเกิดไปเมืองใหญ่คือ โอซาก้า เขาได้กลับมาที่บ้านเกิดอีกครั้ง ได้งานที่แสนจะเรียบง่ายเป็นผู้จัดการร้านเกมเซ็กซี่เตอร์ ก่อนจะไปเป็นครูในโรงเรียนสอนขับรถ แต่งานตอนอายุ 30 ปี ตอนนี้เขากลายเป็นผู้ชายแสนจะธรรมดาคนหนึ่ง ซึ่งคูทสึวาดะสรุปว่า "ดังนั้นการฝากความหวังมากเกินไปเรื่อง "สายสัมพันธ์ในท้องถิ่น" กับเหล่าชายหนุ่มชนชั้นกลางเหล่านี้ นับว่าเป็นทางเลือกที่มีความเสี่ยง ผู้หญิงซึ่งคาดหวังว่าจะพบความสุขจากสายสัมพันธ์ดังกล่าว อาจเผลอไผลยึดติดกับความรู้สึกเป็นสุขนั้นจนไม่อาจปล่อยวาง และพอรู้สึกตัวอีกครั้งก็อาจถูกดึงบันไดออก จนอาจร่วงหล่นลงไปเป็น "กลุ่มที่ไม่มั่นคง" ได้ ผลงานที่บรรยายถึง "สายสัมพันธ์ในท้องถิ่น" เช่นในผลงาน "ที่นี่ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารับฉันที" และเรื่อง "การหายตัวไปของฮารุโกะ อาซุมิ" ล้วนเต็มไปด้วยความรู้สึกไม่มั่นคงที่กล่าวมานี้" (p. 139)

เห็นได้ว่าคหุทสึวาคะเลือกศึกษาตัวละครชึนะกับผู้หญิงที่เคยชื่นชอบเขาในอดีต และเน้นศึกษาโดยดูจากบริบทภาพยนตร์เป็นหลัก แต่ผลงานเรื่องนี้มีกล่าวถึงบริบทของมหานครด้วยเช่นกันในเรื่องสั้นเรื่อง 6. 'โตเกียว อายุยี่สิบ' และในเรื่องสั้น 1. 'เรื่องราวในยุครุ่งเรืองของเรา' และ 2. 'สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย' ตัวละครเอกมีอายุเกิน 20 ปีแล้วในเวลา ณ ปัจจุบันที่เล่าเรื่องทั้งหมดนี้จึงเป็นที่มาของการศึกษาการนำเสนอภาพผู้หญิงในพื้นที่ทั้งสองแห่ง เพื่อให้เห็นภาพรวมของผลงานเรื่องนี้ได้อย่างชัดเจนขึ้น

1.3 ประโยชน์ของงานวิจัย

1.3.1 สามารถใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเรื่องพื้นที่กับเรื่องเพศสภาพได้

1.3.2 สะท้อนมุมมองแนวความคิดสตรีนิยมของนักเขียนหญิงญี่ปุ่นรุ่นใหม่ผ่านงานเขียน และเป็นจุดตั้งต้นในการศึกษางานเขียนของนักเขียนหญิงญี่ปุ่นรุ่นใหม่อื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

1.3.3 ก่อให้เกิดความเข้าใจในบทบาทของผู้หญิงญี่ปุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนสังคมของประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการนำเสนอภาพผู้หญิงจากภูมิภาคในพื้นที่มหานครและเมืองท้องถิ่นในผลงานเรื่อง "ที่นี่ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารับฉันที" ของยามาอูจิ มารีโกะ

2.2 วิเคราะห์พื้นที่แต่ละแห่งในด้านการมีอิทธิพลต่อการสร้างอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของผู้หญิง

3. ขอบเขตของงานวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย

3.1 ขอบเขตของงานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาผลงานรวมเรื่องสั้น เรื่อง "ที่นี่ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารับฉันที" โดยเลือกศึกษาเรื่องที่มีตัวละครเอกเป็นผู้หญิง และเรื่องที่มีการบรรยายภาพพื้นที่มหานครกับเมืองท้องถิ่นร่วมกันอย่างชัดเจน¹² ซึ่งเรื่องที่เข้าเกณฑ์เงื่อนไขดังกล่าวนี้มีทั้งหมด 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 1. 'เรื่องราวในยุครุ่งเรืองของเรา' (「私たちがすごかった栄光の話」) 2. 'สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย' (「やがて哀しき女の子」) 5. 'สาวอเมริกันกับนักเรียนหญิงมัธยมปลายฝรั่งเศส' (「アメリカ人とリセエンヌ」) และ 6. 'โตเกียว อายุยี่สิบ' (「東京、二十歳。」) ดังนั้นจึงจะทำการศึกษาผลงาน 4 เรื่องนี้เป็นหลัก อนึ่งข้อความภาษาญี่ปุ่นจากเรื่อง "ที่นี่ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารับฉันที" ใช้ต้นฉบับจาก 山内マリコ. (Yamauchi, 2018). 『ここは退屈迎えに来て』. 東京: 幻冬舎.

¹² เรื่องที่ไม่ได้เลือกมาศึกษาในครั้งนี้ จะไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือ เรื่องที่ 3. 'ทारा ลิปินส์กี แห่งเมืองรอง' ตัวละครเอกเป็นกลุ่ม LGBTQ และเรื่องที่ 8. 'เมื่อสิบหกคือวัยของเพศ' เหตุการณ์ในแต่ละเรื่องจะเกิดในพื้นที่เมืองท้องถิ่นเท่านั้น

3.2 ระเบียบวิธีวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยใช้วิธีวิเคราะห์เอกสาร ตัวยาววรรณกรรมร่วมกับเอกสารทุติยภูมิ (บทความ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง) และการลงพื้นที่สังเกตการณ์ นำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยวิธีการพรรณนา

4. บทวิเคราะห์

4.1 มหานคร (โตเกียว-โอซาก้า) ในฐานะพื้นที่แห่งจินตภาพ

ในผลงานเรื่อง “ที่นั่นข้างนาเบือ ช่วยมารับฉันที” มีเรื่องบรรยายถึงพื้นที่มหานคร (หมายถึงโตเกียวและโอซาก้า) อยู่ 4 เรื่องได้แก่ 1. ‘เรื่องราวในยุคครึ่งเรื่องของเรา’ (「私たちがすごかった栄光の話」), 2. ‘สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย’ (「やがて哀しき女の子」), 5. ‘สาวอเมริกันกับนักเรียนหญิงมัธยมปลายฝรั่งเศส’ (「アメリカ人とリセエンヌ」) และ 6. ‘โตเกียว อายุยี่สิบ’ (「東京、二十歳。」) โดยเรื่องที่เหลือจะบอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นเฉพาะในพื้นที่เมืองท้องถิ่นเท่านั้น เนื้อเรื่องพอสังเขปของทั้งสี่เรื่องมีดังต่อไปนี้

เรื่องที่ 1. ‘เรื่องราวในยุคครึ่งเรื่องของเรา’ เป็นเรื่องของ ‘ฉัน’ หญิงสาวคนหนึ่งที่เคยไปอาศัยอยู่ที่โตเกียวเพื่อตามล่าหาความฝัน โดยจินตนาการว่าชีวิตตัวเองจะเหมือนตัวละครเอกในเรื่อง “Breakfast at Tiffany¹³” แต่สุดท้ายไม่สามารถทำตามความฝันตนเองได้ จึงเดินทางกลับบ้านเกิด ปัจจุบันเธออายุ 30 ปี และมีอาชีพเป็นนักเขียนบทความลงนิตยสารท้องถิ่น เมื่อกลับมาบ้านเกิดเธอได้พบ ชัทสึกิ (サツキ) เพื่อนผู้หญิงสมัยเรียนอีกครั้ง ก่อนที่ทั้งสองจะไปพบกับชินะ เพื่อฝึกหัดการขับรถ

เรื่องที่ 2. ‘สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย’ เป็นเรื่องของหญิงสาวที่ชื่อว่า โมริชิเกะ อากาเนะ (森繁あかね) สาวงามประจำหมู่บ้าน ผู้มีใบหน้าสวยจนได้รับคัดเลือกให้แสดงในภาพยนตร์ เธอเดินทางไปโตเกียวเพื่อประกอบอาชีพเป็นนางแบบ แต่งานในวงการมายาก็ต้องจบสิ้นลงเมื่อเธอมีอายุได้ 25 ปี เธอจึงตัดสินใจเดินทางกลับบ้านเกิด เมื่อกลับมาถึงบ้านเกิด โมริชิเกะมีชีวิตไม่แตกต่างจากหญิงสาวคนอื่น เธอทำงานพิเศษในร้านสตาร์บัคส์ เพื่อหาเงินค่าเช่าบ้านที่นั่น เธอได้พบกับเพื่อนร่วมรุ่นคือ ยามาชิตะ มินามิ (山下南) ที่ทำงานในร้านสตาร์บัคส์เช่นกัน ยามาชิตะไม่เคยออกจากบ้านเกิดเลย ทั้งสองต่างมุ่งมั่นที่จะแต่งงานให้ได้ก่อนอายุ 30 ปี

เรื่องที่ 5. ‘สาวอเมริกันกับนักเรียนหญิงมัธยมปลายฝรั่งเศส’ เรื่องเล่าถึงตัวละคร “ฉัน” นักศึกษามหาวิทยาลัยหญิงแห่งหนึ่งในโอซาก้า บ้านเกิดเธออยู่บนเกาะที่ห่างไกลออกไป เดินทางไปได้ด้วยเรือเฟอร์รี่เท่านั้น ที่มหาวิทยาลัยเธอได้พบกับนักศึกษาแลกเปลี่ยนชาวอเมริกันชื่อ แบรินดา ทั้งสองได้กลายเป็นเพื่อนสนิทกันก่อนที่แบรินดาจะเดินทางกลับประเทศในตอนท้าย

¹³ ภาพยนตร์สัญชาติอเมริกันออกฉายในปี ค.ศ. 1961 นำแสดงโดย Audrey Hepburn และ George Peppard เป็นเรื่องราวของสาวงามที่ย้ายมาพำนักในมหานครนิวยอร์ก เพื่อสร้างตัวตนใหม่ ก่อนจะได้พบกับนักเขียนหนุ่มผู้อาศัยในอะพาร์ตเมนต์เดียวกัน

เรื่องที่ 6. 'โตเกียว อายุยี่สิบ' เป็นเรื่องของเด็กสาวชื่อ อาซาโกะ (朝子) น้องสาวของ ชินะ อาซาโกะ มีครูสอนพิเศษคือคุณครูมานามิ (まなみ) อาซาโกะมักจะไปเรียนพิเศษที่ อะพาร์ตเมนต์ของคุณครู เธอได้รับแรงบันดาลใจจากครูมานามิในเรื่องภาพยนตร์และเพลง อาซาโกะเห็นว่าบ้านเกิดไม่สามารถเติมเต็มความใคร่รู้ในสิ่งต่าง ๆ ได้ ต่อมาเธอสอบเข้า มหาวิทยาลัยที่โตเกียวได้ เธอย้ายมาอยู่ที่โตเกียวและได้เป็นครูสอนพิเศษเหมือนกับครูมานามิ แม้ว่าการใช้ชีวิตในโตเกียวจะยากลำบาก เธอคิดว่ายังมีสิ่งที่น่าสนใจในโตเกียวและเธอยังไม่คิด จะกลับบ้านเกิดในตอนนี

จากเนื้อเรื่องทั้ง 4 เรื่องข้างต้น จะพบจุดรวมหลายประการของตัวละครเอกในแต่ละเรื่อง กล่าวคือตัวละครเอกเป็นเด็กสาวหรือหญิงสาวที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ชนบทหรือเมืองท้องถิ่น ทั้งหมดล้วนแล้วแต่มีความใฝ่ฝันในการใช้ชีวิตในมหานคร เพื่อหาความก้าวหน้าทางด้านการศึกษา และการทำงาน ตัวละครเอกทั้งสี่เรื่องจึงได้ย้ายถิ่นฐานไปพำนักอยู่ที่มหานคร ในที่นี้คือ โตเกียวและโอซาก้า ดังเช่นตอนที่บรรยายว่า

- (1) 「土日に飛行機で東京へ通う生活がはじまった。モデルの仕事は楽しく、彼女は親を説得して東京の高校を受験する。町田市に住む伯母さんの家に引っ越し、東京の子になる (略) 彼女はこれまで感じたことのない自由を味わう。 (略) 自分が本来いるべき場所はここで、たまたまなにかの手違いで間違った所に生まれたのだと彼女は思う。」 (2. やがて哀しき女の子)

(Yamauchi, 2018, pp. 47-78)

“ชีวิตที่ต้องเดินทางไปกลับโตเกียวด้วยเครื่องบินในวันเสาร์ อาทิตย์ ได้เริ่มต้นขึ้น งานด้านนางแบบเป็นสิ่งที่สนุกสนาน เธอโน้มหน้า บิดามารดาจนได้สอบเข้าโรงเรียนมัธยมปลายในโตเกียว ต่อมา เธอได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านป่าซึ่งอาศัยในเมืองมาจิระ กลายเป็นเด็กโตเกียวโดยสมบูรณ์ (ย่อ) เธอได้ลิ้มรสความเป็นอิสระภาพอย่างที่ไม่เคยสัมผัสมาก่อน (ย่อ) เธอเชื่อว่าที่ที่คู่ควรกับเธออย่างแท้จริงคือที่นี่ เพียงแค่เธอเกิดผิดที่โดยบังเอิญจากความผิดพลาด บางประการ¹⁴” (2. 'สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย')

¹⁴ คำแปลภาษาไทยจากเรื่อง “ที่นี่ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารับฉันที” ทั้งหมดที่ยกมาในบทความนี้ แปลโดยผู้วิจัย

- (2) 「大阪の大学に進学が決まったとき、やっと都会に住めるんだ なと思って、すごくわくわくした。わたしが生まれ育ったのは、フェリーでしか本土に行けない離島だし、日本に自分の地元以上田舎があるなんて、理想したこともなかった。」(5.アメリカ人とリセエンヌ) (Yamauchi, 2018, p. 150)

“ตอนที่รู้ว่าฉันสอบเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยในโอซาก้าได้ ความคิดแรกที่ผุดขึ้นคือ “ในที่สุดก็ได้อาศัยอยู่ในมหานครแล้วสินะ” ทำให้รู้สึกตื่นเต้นมาก ฉันเกิดและเติบโตมาบนเกาะห่างไกล มีเพียงเรือเฟอร์รี่เท่านั้นที่จะเดินทางไปถึงได้ ฉันไม่เคยจินตนาการมาก่อนว่าประเทศญี่ปุ่นจะมีชนบทที่ห่างไกลยิ่งกว่าแผ่นดินบ้านเกิดของตัวเอง” (5. ‘สาวอเมริกันกับนักเรียนหญิงมัธยมปลายฝรั่งเศส’)

- (3) 「雑誌で読んで楽しみにしていた新作映画がなかなかビデオにならなかつたり、インディーズの CD が入荷しなかつたり、イライラすることは山ほどあった。この町には、好奇心を満たしてくれる店ひとつな。」(6.東京、二十歳。) (Yamauchi, 2018, p. 183)

“มีเรื่องน่าหงุดหงิดมากมาย เช่น หนังสือที่ตั้งตารอตั้งแต่อ่านเจอในนิตยสารก็ไม่ออกเป็นวิดีโอเสียดี้ หรือ CD เพลงแนวอินดี้ก็ไม่มีวางขาย ในเมืองนี้ไม่มีร้านไหนเลยที่จะเติมเต็มความอยากดูอยากเห็นของฉันได้” (6. ‘โตเกียว อายุยี่สิบ’)

จากตัวอย่างบทบรรยายข้างต้น พบว่าก่อนที่ตัวละครเอกจะไปพำนักอาศัยอยู่ในมหานครนั้น ตัวละครต่างมีความรู้สึกแปลกแยกจากบ้านเกิด พวกเขาคิดว่าบ้านเกิดเป็นสถานที่ที่ไม่สามารถเติมเต็มในสิ่งที่ตนเองต้องการได้ แต่มหานครกลับเป็นสถานที่ที่จะลดบันดาลสิ่งที่ตนปรารถนาได้ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา อาชีพการงาน เป็นสถานที่ในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่พิเศษแตกต่างออกไป ดังที่ทานากะ (Tanaka, 2024) กล่าวว่า “หากกล่าวในเชิงสังคมวิทยา “เมืองหลวง” เป็นพื้นที่และช่วงเวลาที่ยาวตัวขึ้นในฐานะปัจจัยซึ่งสามารถจำกัดหรือเปิดกว้างต่อ “โอกาสในชีวิตของผู้หญิง” (Life Chance) (ตามแนวคิดของ Dahrendorf 1979=1987) (ซึ่งหมายถึงทางเลือกและความผูกพันที่ผู้คนได้รับภายในโครงสร้างทางสังคม” (p. 36) นอกจากนี้ในรายการ “ผู้หญิงกำลังจากไป : 10 ปีแห่งการฟื้นฟูภูมิภาคท้องถิ่น-ช่องว่างระหว่างนโยบายกับความเป็นจริง” (女性たちが去っていく 地方創生 10年・政策と現実の

ギャップ¹⁵) ที่แพร่ภาพในประเทศญี่ปุ่นเองนั้น ได้ทำสรุปเรื่องการไหลออกของวัยรุ่นหนุ่มสาวจากภูมิภาคท้องถิ่นเข้าเมืองหลวงที่กำลังเร่งตัวขึ้นจนกลายเป็นสถานการณ์ที่น่ากังวล ในรายการพบว่าได้มีการสอบถามผู้หญิงซึ่งย้ายออกจากถิ่นฐาน ภูมิลำเนาบ้านเกิดของตนเอง โดยเหตุผลของพวกเธอคือ “ไม่มีงานที่น่าสนใจ” และ “ไม่ต้องการให้ใครมาเยี่ยมยามเรื่องการแต่งงานหรือมีบุตร” อุเอโนะ (Ueno, 2025) ได้กล่าวเสริมเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า “เหตุผลที่พบมากที่สุดคือ “ในบ้านเกิดไม่สามารถหางานที่ให้ความรู้สึกว่ามีคุณค่าได้” แม้จะได้งานทำก็ยังคงมีการแบ่งบทบาทตายตัวว่า “ผู้ชายเป็นผู้ดำเนินธุรกิจ ส่วนผู้หญิงเป็นผู้ช่วย” (ย่อ) ซึ่งการไม่มีงานทำย่อมเชื่อมโยงไปสู่รายได้ที่ต่ำ และส่งผลให้เรื่อง “การเลี้ยงดูบุตร” เป็นเรื่องยากไม่ว่าพื้นที่จะอุดมสมบูรณ์ด้วยธรรมชาติ หรือพบปัญหาเรื่องการรอคิวเข้าศูนย์ดูแลเด็กเล็กน้อย หรือมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงดูบุตรเพียงใดก็ตาม เมื่อการทำงานได้กลายเป็นสภาวะโดยปริยายของผู้หญิงแล้ว ผู้หญิงย่อมไม่อาจพำนักอยู่ในท้องถิ่นซึ่งไร้โอกาสในการทำงานได้” (pp. 17-18) จากข้างต้นจึงกล่าวได้ว่าปัจจัยที่เป็นพื้นฐานในการผลักดันให้ตัวละครเดินทางสู่มหานครนั้น เป็นไปเพื่อความก้าวหน้าในชีวิต การได้มาซึ่งงานที่มีคุณค่า น่าสนใจรวมไปถึงงานที่ช่วยให้สถานะทางการเงินของตนเองมั่นคงมากขึ้น ซึ่งพื้นที่ภูมิลำเนาไม่สามารถให้โอกาสเหล่านี้แก่พวกเธอได้

ไม่เพียงแต่ประเด็นเรื่องการศึกษา อาชีพที่มั่นคงและรายได้เท่านั้น จากตัวอย่างที่ 3 เรื่องที่ 6. ‘โตเกียว อายุยี่สิบ’ โตเกียวยังเป็นมหานครที่ไร้ขีดจำกัดสำหรับ “ผู้บริโภคร” ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มี “สินค้า” มากมายรวมตัวกันเพื่อตอบสนองได้อย่างครบครัน ยามาอุจิเองเคยได้กล่าวเกี่ยวกับประเด็นนี้ไว้ว่า “สมัยก่อนมีสิ่งของมากมายที่หาได้ในเฉพาะโตเกียว การไปโตเกียวไม่ได้หมายถึงการท่องเที่ยว แต่หมายถึงการเดินทางเพื่อไปช้อปปิ้ง (ย่อ) เคยมีคำนิยามว่าคนที่มีสิ่งของแตกต่างจากคนอื่นเป็นจำนวนมากจะมีความโดดเด่น และโตเกียวก็เป็นเมืองที่ให้สิ่งเหล่านั้นแก่พวกเราเสมอ (ย่อ) สำหรับเด็กสาววัยรุ่นจากชนบทในช่วงปี 1990 โตเกียวคือเมืองแบบนั้น¹⁶” จากคำกล่าวของยามาอุจิ โตเกียวสำหรับเด็กสาววัยรุ่นในช่วงปีนั้นเป็นดินแดนแห่งการเติมเต็มความกระหายใคร่รู้ การได้จับจ่ายซื้อหาเอาสิ่งของแปลกใหม่ แม้ว่ายามาอุจิเองจะเห็นว่าเมื่อล่วงเข้าทศวรรษที่ 2000 โลกออนไลน์ได้กลายเป็นพื้นที่ที่สะดวกสบาย และสามารถจับจ่ายสิ่งของต่าง ๆ ที่ตนเองต้องการได้มากขึ้น แต่เราก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าโตเกียวเป็นดินแดนอันน่าอัศจรรย์และตื่นตาตื่นใจเพียงใด สำหรับเด็กสาวผู้ซึ่งเพิ่งออกมาจากชนบท ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าโตเกียวในฐานะ “มหานคร” เป็นพื้นที่ที่ปลดปล่อยตัวละครให้หลุดพ้นจากพันธนาการของบ้านเกิดในหลาย ๆ ด้าน เปิดโอกาสให้พวกเธอได้ค้นหาพื้นที่ที่เป็นของตัวเองของเธอเอง รวมไปถึง การสร้างอัตลักษณ์ตามแบบฉบับ “ตัวตนในอุดมคติ” (あらまほしき自分) (Yamauchi, 2018, p. 89) อีกด้วย

¹⁵ ออกอากาศวันที่ 17 มิถุนายน ค.ศ. 2024

(<https://www.nhk.jp/p/gendai/ts/R7Y6NGLJ6G/episode/te/LJZ9Y93LN9/>)

¹⁶ <https://gendai.media/articles/-/90944?page=2>

ทว่าเมื่อพวกเขาได้ลองใช้ชีวิตจริงใน “มหานคร” แล้ว เหตุการณ์ต่างไม่เป็นไปตามที่พวกเขาคาดหวังเอาไว้ ดังเช่น

- (4) 「大学を卒業したあとの数年は、三鷹駅まで徒歩八分のアパートに住みながら、吉祥寺 PARCO でアパレル販売のバイトをしていた。出版系の短期スクールに通ったこともあったけど、仕事にはありつけなかった。PARCO 内で数回バイトを変え、二十五歳を過ぎたとき、これじゃヤバイとハローワークに行き、そこで見つけた小さな編集プロダクションに試験採用される。」
(1. 私たちがすごかった光栄の話) (Yamauchi, 2018, p. 26)

“หลังจากเรียนจบมหาวิทยาลัย ช่วงสองสามปีแรก ฉันพักอยู่ในอะพาร์ตเมนต์ ใช้เวลาเดินไปถึงสถานีมีตากะเพียงแปดนาที ระหว่างนั้นทำงานพิเศษขายเสื้อผ้าที่ห้าง Parco ตรงคิจิโจจิ ถึงจะเคยเรียนคอร์สระยะสั้นด้านงานสำนักพิมพ์ แต่ก็หางานประจำทำไม่ได้ ฉันเปลี่ยนงานพิเศษอยู่หลายครั้ง ในห้าง Parco ตอนที่อายุเกิน 25 ปี ก็รู้สึกว่าแบบนี้ไม่ไหวแล้ว จึงไปที่สำนักงานจัดหางาน Hello Work จนได้ผ่านการคัดเลือกทดลองงานในบริษัทโปรดักชันด้านงานบรรณาธิการขนาดเล็กแห่งหนึ่ง” (1. ‘เรื่องราวในยุครุ่งเรืองของเรา’)

- (5) 「余震¹⁷にビクビク怯えながら、自分にはこの街に誰も頼れる人がいないと気づいたときの、あの心細さ。親も「帰ってくれば」としきりに電話を寄越すようになった。」 (1. 私たちがすごかった光栄の話) (Yamauchi, 2018, p. 27)

“ความรู้สึกหวาดกลัวต่ออาฟเตอร์ช็อก และเมื่อตระหนักว่าไม่มีใครให้พึ่งพิงได้ในเมืองนี้ ความอ้างว้างใจเช่นนั้น พ่อแม่ก็เริ่มโทรศัพท์มาหาอย่างต่อเนื่องพร้อมบอกว่า ‘กลับบ้านเราเถอะ’” (1. ‘เรื่องราวในยุครุ่งเรืองของเรา’)

¹⁷ หมายถึง อาฟเตอร์ช็อกภายหลังเหตุการณ์แผ่นดินไหวและคลื่นสึนามิแถบโทโฮกุ (東北地方太平洋沖地震) หรือแผ่นดินไหวใหญ่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของญี่ปุ่น อุบัติขึ้นเมื่อวันที่ 11 มีนาคม ค.ศ. 2011

- (6) 「そして二十五歳になる前に、さして誰にも惜しまれることなく芸能界を引退し、ひっそりと田舎に帰った。」 「2.やがて哀しき女の子」 (Yamauchi, 2018, p. 50)

“และก่อนจะถึงอายุยี่สิบห้าปี เธอก็ลาออกจากวงการบันเทิงอย่างเงียบ ๆ โดยแทบไม่มีใครเสียดาย และกลับไปใช้ชีวิตอย่างสงบใน ชนบท” (2. ‘สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย’)

“มหานคร” ที่ในตอนแรกเป็นเหมือนดินแดนที่ตัวละครต่างใฝ่ฝัน แต่พอได้มาอาศัยอยู่แล้ว กลับพบว่าเหตุการณ์ไม่ได้เป็นไปดังที่คิด พวกเขาไม่สามารถทำงานประจำทำเพื่อที่จะมีอิสระทางการเงินได้ และยังไม่ประสบความสำเร็จทั้งในเรื่องความรักและการแต่งงาน มหานครเป็นพื้นที่แห่งอิสระภาพ แต่ในอีกด้านหนึ่งตัวละครต่างสัมผัสถึงความโดดเดี่ยวในการใช้ชีวิต ในมหานครด้วยเช่นกัน นอกจากนี้จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีการเอ่ยถึงสถานที่ต่าง ๆ ในโตเกียวที่ตัวละครได้ไปใช้ชีวิตตามที่ได้ทำเครื่องหมายกรอบสี่เหลี่ยมเอาไว้ เช่น ‘เมืองมาจิดะ’ (町田市) ในบทอ้างอิงที่ (1) และ ‘มิตากะ’ (三鷹) รวมถึง ‘คิจิโจจิ’ (吉祥寺) จากบทอ้างอิงที่ (4) เพื่อความเข้าใจว่าสถานที่ดังกล่าวอยู่ตรงส่วนใดของโตเกียว ผู้วิจัยได้ลองจัดทำแผนที่ตามแผนภาพด้านล่าง

แผนภาพที่ 1

แสดงสถานที่ในโตเกียวที่มีการกล่าวถึงในตัวอย่างการอ้างอิงที่ (1) และ (4)

หากพิจารณาจากที่ว่า ‘ชินจูกุ’ เป็นศูนย์กลางของโตเกียวแล้ว ทั้งเมืองมาจิยะ เมืองมิตากะ (三鷹市) และย่านคิจิโจจิที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง มูซาชิโนะ (武蔵野市) นั้น ล้วนแล้วแต่อยู่ทางฝั่งตะวันตกห่างจากใจกลางกรุงโตเกียวทั้งสิ้น ขอบเขตการปกครองของ โตเกียว นั้นจะประกอบด้วย 23 เขต ที่อยู่ใจกลางกรุงโตเกียว เรียกว่า “เขตพิเศษ¹⁸” (特別区) มีประชากรมากกว่า 9.3 ล้านคน อาศัยอยู่เป็นเขตเมืองมหานครเมืองใหญ่ และเป็นศูนย์กลาง ธุรกิจที่สำคัญ รายชื่อเขตทั้ง 23 เขต จะแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

รายชื่อเขตพิเศษ 23 เขต ใจกลางกรุงโตเกียว

1. เขตอาดาจิ (足立区)	6. เขตเอโดกาว่า (江戸川区)	11. เขตมินาโตะ (港区)	15. เขตโอตะ (大田区)	20. เขตชูกินามิ (杉並区)
2. เขตอารากาวะ (荒川区)	7. เขตอิตาบashi (板橋区)	12. เขตเมกุโระ (目黒区)	16. เขตเซตตากายะ (世田谷区)	21. เขตชูมิตะ (墨田区)
3. เขตมุงเกียว (文京区)	8. เขตคัตสึชิกะ (葛飾区)	17. เขตชิบูยะ (渋谷区)	22. เขตไทโต (台東区)	
4. เขตชิโยตะ (千代田区)	9. เขตคิตะ (北区)	13. เขตนาగాโนะ (中野区)	18. เขตชินากาวะ (品川区)	23. เขตโทชิมะ (豊島区)
5. เขตจูกุโอ (中央区)	10. เขตโคโตะ (江東区)	14. เขตเนริมะ (練馬区)	19. เขตชินจูกุ (新宿区)	

แม้ว่าเมืองมาจิยะ เมืองมิตากะ และเมืองมูซาชิโนะจะอยู่ในพื้นที่ที่เรียกว่า “พื้นที่ทามะ” (多摩地域) และถือเป็นส่วนหนึ่งของโตเกียว เป็นพื้นที่ที่รายล้อมไปด้วยธรรมชาติ สามารถเดินทางเข้าสู่ใจกลางเมืองโตเกียวได้อย่างสะดวกสบายนั้น แต่ “พื้นที่ทามะ” จัดเป็นบริเวณชานเมืองของโตเกียว และเป็นเขตที่อยู่อาศัยของผู้ที่ทำงานในโตเกียว¹⁹ การที่ตัวละครจากในเรื่อง 1. ‘เรื่องราวในยุครุ่งเรืองของเรา’ และเรื่อง 2. ‘สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย’ ได้ใช้ชีวิตในพื้นที่เหล่านี้เป็นหลัก ในแง่หนึ่งอาจจะมีเหตุผลเรื่องเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากการอาศัยอยู่ใจกลางเมืองโตเกียวจะมีค่าครองชีพที่สูงกว่า แต่เมื่อพิจารณาจากตำแหน่งที่ตั้งที่ตั้งที่อธิบายไปแล้ว อาจกล่าวได้ว่าตัวละครเหล่านี้ไม่ได้สัมผัสความเป็นโตเกียว (ใจกลางโตเกียว) อย่างแท้จริง พวกเขาอาศัยอยู่เพียงรอบนอกของกรุงโตเกียว และไม่สามารถทำตัวให้กลมกลืนไปกับคนโตเกียวหรือความเป็นโตเกียวได้ พวกเขาเป็นได้แค่ “คนแปลกแยก” (はみ出し者)

¹⁸ ชื่อเขตพิเศษมาจากกฎหมายปกครองท้องถิ่น (地方自治法) ที่ประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1947 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งระบุว่าเขตของกรุงโตเกียวให้เรียกว่า “เขตพิเศษ” (<https://www.tokyo-23city.or.jp/chosa/tokubetsuku/whats.html>)

¹⁹ <https://tama120.metro.tokyo.lg.jp/>

(Yamauchi, 2018, p. 8) เท่านั้น หรือในเรื่อง 5. ‘สาวอเมริกันกับนักเรียนหญิงมัธยมปลายฝรั่งเศส’ ถึงจะเปลี่ยนสถานที่เป็นเมืองโอซาก้า มหานครใหญ่อีกเมืองก็ตาม ก็ยังคงพบการบรรยายในลักษณะคล้ายคลึงกันตรงที่ตัวละครอาศัยอยู่ห่างไกลจากใจกลางมหานคร ซึ่งในกรณีของโอซาก้าหมายถึงบริเวณย่านอูเมตะและย่านชินไซบาชิ²⁰ และตัวละครไม่สามารถทำตัวผสมกลมกลืนไปกับผู้คนในเมืองโอซาก้าได้ ดังตอนที่บรรยายว่า

「ところが入学してみたら、大学は梅田からも心斎橋²¹からもはるかに離れた山奥にあった。おそろしく交通の便が悪い、街に出るには時間もお金もかかる最悪の場所なのだった。関西人のノリに馴染めなかった。」 「5.アメリカ人とリセエンヌ」 (Yamauchi, 2018, p. 150)

“อย่างไรก็ตามเมื่อเข้าเรียนดูแล้ว ปรากฏว่ามหาวิทยาลัยตั้งอยู่ลึกเข้าไปในหุบเขาห่างไกลจากทั้งย่านอูเมตะกับชินไซบาชิเป็นอย่างมาก การคมนาคมย่ำแย่ ต้องเสียทั้งเงินทั้งเวลามากถ้าจะเข้าไปในตัวเมือง ถือเป็นการทำเลที่ลำบากมาก อีกทั้งฉันยังไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับบรรยากาศแบบชาวคันไซได้” (5. สาวอเมริกันกับนักเรียนหญิงมัธยมปลายฝรั่งเศส)

อย่างไรก็ดีบทบรรยายของมหานคร เช่น โตเกียว หรือโอซาก้ามิได้จำกัดอยู่แต่รอบนอกเท่านั้น ผู้เขียนได้บรรยายถึงใจกลางเมืองโตเกียวอย่างเช่น ย่าน “ชิบูยะ” ด้วยเช่นกัน ในเรื่อง 6. ‘โตเกียว อายุยี่สิบ’ ตัวละครอาซาโกะที่ไฝฝืนว่าโตเกียวจะเป็นสถานที่ที่เติมเต็มความใคร่รู้ของเธอนั้น ในอีกด้านหนึ่งเธอได้พบเห็นความเหนื่อยล้าของผู้คนในโตเกียวด้วยเช่นกัน ดังตอนที่กล่าวว่า 「目の前に座る乗客はみな、疲れきって魂が抜けたような、空洞の顔をしている。そういう顔を見ていると殺伐とした気分が伝染するようだった。」

「6. 東京、二十歳。」 (Yamauchi, 2018, p. 195) ผู้โดยสารที่นั่งอยู่ตรงหน้าล้วนมีใบหน้าเหือดแห้ง ว่างเปล่าเหมือนวิญญาณได้หลุดลอยออกจากร่างไป การมองเห็นใบหน้าเช่นนั้นทำให้รู้สึกราวกับว่าความเครียดซึ่งจะแผ่ซ่านมาถึงตัวเอง” หรือในส่วนตอนบรรยายที่กล่าวถึงย่าน “ชิบูยะ” ปรากฏในข้อความที่ว่า

²⁰ ทั้งอูเมตะ (梅田) และชินไซบาชิ (心斎橋) จัดเป็นย่านสำคัญในจังหวัดโอซาก้า ย่านอูเมตะจะอยู่ตัวเมืองโอซาก้าก่อนไปทางทิศเหนือ เป็นย่านธุรกิจ สำนักงานขนาดใหญ่ และเป็นแหล่งช้อปปิ้งที่สำคัญของโอซาก้า เป็นศูนย์กลางการคมนาคมที่สำคัญ และมีศูนย์การค้าขนาดใหญ่ เช่น Grand Front Osaka, HEP FIVE เป็นต้น ส่วนย่านชินไซบาชิ อยู่ในเมืองโอซาก้าเช่นกันแต่จะอยู่ก่อนไปทางทิศใต้ เป็นย่านการค้าชื่อดังใจกลางเมืองโอซาก้า โดดเด่นด้วยถนนช้อปปิ้ง ที่เต็มไปด้วยร้านแบรนด์เนม ร้านเสื้อผ้า และร้านกาแฟ เป็นต้น

「朝子はけて方向音痴ではないが、はじめての街では東西南北が狂って、どこにいるのかさっぱりわからなくなることもしょっちゅうだった。(略)とくに渋谷の地形は難解で、何度行っても感覚的に理解できなかった。」 「6.東京、二十歳。」 (Yamauchi, 2018, pp. 192-193)

อาซาโกะไม่ได้เป็นคนหลงทิศโดยพื้นฐานสักเท่าไหร่ ทว่าในเมืองที่ไม่คุ้นเคยก็มักจะเกิดภาวะสับสนทิศทางจนมีอาจทราบได้ชัดเจนว่าตนเองอยู่ ณ จุดใด (ย่อ) โดยเฉพาะภูมิประเทศย่านชิบูยะซึ่งมีลักษณะซับซ้อนยากแก่การทำความเข้าใจ ไม่ว่าจะแหวะไปกี่ครั้ง ก็ไม่อาจรับรู้ทิศทางได้” (6. โตเกียว อายุยี่สิบ)

กล่าวโดยสรุปก่อนที่จะออกจากบ้านเกิด เพื่อเข้ามาในมหานครโตเกียวหรือโอซาก้า นั้นตัวละครต่างวาดฝันว่ามหานครเป็นดินแดนแห่งความฝันที่จะมอบโอกาสแก่ตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหรือหน้าที่การงาน การใช้ชีวิตอย่างอิสระ แต่เมื่อได้เข้ามาพำนักอาศัยในมหานครแล้วตัวละครไม่สามารถถกถลกมกลืนไปกับมหานครได้ แต่กลับรู้สึกแปลกแยกและโดดเดี่ยว ไม่สามารถสานฝันของตนเองให้เป็นจริงได้ อีกทั้งยังไม่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานหรือการมีคนรัก จนเมื่อรู้สึกเหนื่อยล้าและไม่เห็นลู่ทางหรือประโยชน์ในการดำรงชีวิตต่อในมหานครได้แล้ว ตัวละครได้ตัดสินใจเดินทางกลับบ้านเกิด มหานครจึงเป็นเพียงแค่นดินแดนแห่งจินตภาพและอัตลักษณ์ที่ตัวละครได้ติดตัวกลับไปเป็นเพียงแค่ว่า “คนแปลกแยก” เท่านั้น

4.2 ความหมายของ “เมืองท้องถิ่น” และการเดินทางกลับบ้านเกิด

ในผลงานเรื่อง “ที่นี่ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารับฉันที” พบการบรรยายเกี่ยวกับเหตุการณ์ภายหลังเมื่อตัวละครหญิงได้เดินทางกลับถึงบ้านเกิดแล้วในเรื่องที่ 1. ‘เรื่องราวในยุครุ่งเรืองของเรา’ กับเรื่องที่ 2. ‘สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย’ และเมื่อดูปริมาณเนื้อหาในแต่ละเรื่องจะเห็นได้ว่าส่วนมากจะเน้นการบรรยายพื้นที่ในส่วนเมืองท้องถิ่นเป็นหลัก จากสัดส่วนปริมาณเนื้อหาเช่นนี้ เห็นได้ว่าผู้เขียนต้องการเน้นบรรยายภาพพื้นที่เมืองท้องถิ่นเป็นหลัก และต้องการนำเสนอว่าพื้นที่เมืองท้องถิ่นนั้นมีอิทธิพลต่อตัวละครหญิงในเรื่อง เช่น การสร้างอัตลักษณ์หรือวิถีชีวิตของพวกเขาอย่างไร ก่อนที่จะวิเคราะห์ในส่วนนี้จะขออธิบายเกี่ยวกับ “เมืองท้องถิ่น” ของประเทศญี่ปุ่นก่อนเป็นอันดับแรก

4.2.1 ความหมายของ “เมืองท้องถิ่น”

“เมืองท้องถิ่น” หรือในภาษาญี่ปุ่นคือคำว่า “地方都市” (Chihou Toshi) นั้น คุทสึวาตะ (Kutsuwada, 2023) ได้อธิบายว่า “นิยามของยามาอูจิแม้จะใช้ “ภูมิภาค” กับ “โตเกียว” ในยุคสมัยเดียวกันเป็นฉากหลัก แต่ทว่า “ภูมิภาค” ดังกล่าว มีเขตพื้นที่ร่างผู้คนที่อยู่ห่างไกลจากเขตเมืองหลวง ในนิยามอาจจะมิได้ระบุชื่อสถานที่อย่างชัดเจน แต่จากบทความและบทสัมภาษณ์

ของยามาอูจิ ทำให้ทราบได้ว่าเรื่องราวดำเนินอยู่ในพื้นที่ที่มีศูนย์กลางคือเมืองโทยามะ ซึ่งเป็นบ้านเกิดของเธอเอง กล่าวคือ เป็นเขตเมืองที่มีที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด ทว่าตั้งแต่ทศวรรษ 2000 เป็นต้นมา เมืองศูนย์กลางได้ประสบภาวะประชากรลดลงอย่างต่อเนื่อง จนสูญเสียความคึกคักอย่างไม่อาจฟื้นคืนได้ และกลายเป็นภูมิภาคที่ศูนย์กลางของระเบียบการบริโภคได้ย้ายไปอยู่ที่ศูนย์กลางการค้าขนาดใหญ่แทน” (pp. 134-135) จากคำกล่าวนี้ทำให้เราทราบได้ว่า “เมืองท้องถิ่นของภูมิภาค” ในเรื่องนี้น่าจะได้อารมณ์แบบตัวอย่างมาจากจังหวัดโทยามะ ซึ่งเป็นบ้านเกิดของผู้เขียนเอง เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น จะขออธิบายเกี่ยวกับ “เมืองท้องถิ่น” ของประเทศญี่ปุ่นเพิ่มเติมดังนี้

ความหมายของ “เมืองท้องถิ่น” พบว่ามีคำอธิบายอยู่หลายประการ เช่น หากเป็นการแบ่งตามการจัดการทางการแพทย์และสวัสดิการทางสังคม จากเว็บไซต์ขององค์กรสวัสดิการและการแพทย์ของญี่ปุ่น²² (福祉医療機構) จะหมายถึงเมืองอื่น ๆ ที่ไม่เข้าข่ายเป็นมหานครโตเกียว และไม่ได้อยู่ในกลุ่มเมืองใหญ่ 7 แห่ง ตามเขตการแบ่งขององค์กรสวัสดิการและการแพทย์ ได้แก่ 1. เมืองซัปโปโร (札幌) 2. เมืองเซนได (仙台) 3. เมืองโตเกียว (東京) 4. เมืองนาโกยะ (名古屋) 5. เขตคินกิ²³ (近畿圏) 6. เมืองฮิโรชิมะ (広島) 7. เขตคิตากิวชู และเมืองฟูกูโอกะ (北九州・福岡) โดยมีการระบุในเรื่องความหนาแน่นประชากรด้วยว่า หากเป็น “เมืองท้องถิ่น” จะเป็นเขตที่มีประชากรตั้งแต่ 200,000 คนขึ้นไป หรือมีประชากร 100,000-200,000 คน และมีความหนาแน่นประชากรตั้งแต่ 200 คนต่อตารางกิโลเมตร²⁴

เอซากิ (Esaki, 2016) ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงประชากรในประเทศญี่ปุ่น ในตอนหนึ่งเขาได้อธิบายและให้กรอบเกี่ยวกับ “เมืองท้องถิ่น” ว่า “ต่อไปนี้จะอธิบายขอบเขตของ “เมืองท้องถิ่น” ที่บทความฉบับนี้ใช้เป็นกรณีศึกษา ในที่นี้ “เมืองท้องถิ่น” หมายถึงเมืองที่ตั้งอยู่ใน 4 ภูมิภาค ได้แก่ 1. ภูมิภาคฮอกไกโด-โทโฮกุ (ฮอกไกโด จังหวัดอาโอโมริ จังหวัดอิวาเตะ จังหวัดมิยางิ จังหวัดากิตะ จังหวัดยามากาตะ และจังหวัดฟูกูชิมะ) 2. ภูมิภาคโฮกุริกุ-โคชินเอ็ตสึ (จังหวัดนีกาตะ จังหวัดโทยามะ จังหวัดอิชิคาวะ จังหวัดฟูกูอิ จังหวัดยามานาชิ และจังหวัดนากาโนะ) 3. ภูมิภาคคจูโกกุ (จังหวัดทตตริ จังหวัดชิมาเนะ จังหวัดโอคายามะ จังหวัดฮิโรชิมะ จังหวัดยามากูจิ จังหวัดโทกูชิมะ จังหวัดคากาวะ จังหวัดเอฮิเมะ และจังหวัดโคจิ) 4. ภูมิภาคคิวชู-โอกินาวะ (จังหวัดฟูกูโอกะ จังหวัดซากะ จังหวัดนากาซากิ

²² Fukushi Iryou Kikou. (n.d.)

²³ เขตคินกิ เป็นภูมิภาคที่ตั้งอยู่ก่อนไปทางทิศตะวันตกของเกาะฮอนชู ประกอบด้วย 7 จังหวัด ได้แก่ 1. จังหวัดเกียวโต (京都) 2. จังหวัดโอซาก้า (大阪府) 3. จังหวัดชิงะ (滋賀県) 4. จังหวัดเฮียวโกะ (兵庫県) 5. จังหวัดนารา (奈良県) 6. จังหวัดวากายามะ (和歌山県) 7. จังหวัดมิเอะ (三重県)

²⁴ จากเว็บไซต์ขององค์กรสวัสดิการและการแพทย์ของญี่ปุ่น มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วนคือ 1. มหานคร (大都市) เป็นเขตที่มีประชากรตั้งแต่ 1,000,000 คนขึ้นไป และมีความหนาแน่นประชากร ตั้งแต่ 2,000 คนต่อตารางกิโลเมตร ขึ้นไป 2. เมืองท้องถิ่น และ 3. ท้องถิ่นที่มีประชากรเบาบาง (過疎地域) หมายถึงพื้นที่อื่น ๆ ที่ไม่เข้าเกณฑ์ใน 2 ข้อข้างต้น

จังหวัดคุมาโมโตะ จังหวัดโออิตะ จังหวัดมิยาซากิ จังหวัดคาโกชิมะ และจังหวัดโอกินาวะ)” โดยเอซากิได้อธิบายเกี่ยวกับเกณฑ์การกำหนดกลุ่มข้างต้นไว้ว่า “เมืองท้องถิ่น” ไม่ใช่เมืองที่ตกอยู่ในอิทธิพลของสามเขตมหานครใหญ่ (โตเกียว โอซาก้า นาโกยะ) (Esaki, 2016, p. 444) จากข้างต้นเห็นได้ว่าหากแบ่งตามจำนวนและความหนาแน่นประชากรแล้ว สามารถสรุปได้ว่า “เมืองท้องถิ่น” เป็นเมืองที่มีประชากรราว 100,000-200,000 คนขึ้นไป แม้ว่าจะมีการแบ่งที่คลาดเคลื่อนกันไปบ้าง แต่สิ่งที่สามารถสรุปได้คือ เป็นเมืองที่ไม่ได้อยู่ภายใต้อิทธิพลของ 3 เมืองใหญ่ คือ โตเกียว โอซาก้า และนาโกยะ และยังเห็นได้ว่า “เมืองท้องถิ่น” มีการกระจายตัวอยู่ทั่วประเทศญี่ปุ่น

นอกจากนี้ “เมืองท้องถิ่น” ยังหมายถึง เมืองที่อยู่นอกเขตมหานครเมืองหลวง เขตคันไซ และเขตจูเกียว²⁵ (中京圏) โดยทั่วไปจะใช้เรียกเมืองใหญ่ที่ไม่ใช่มหานครอย่างโตเกียว โอซาก้า โยโกฮามะ เกียวโต โกเบ และนาโกยะ แต่เป็นเมืองศูนย์กลางจังหวัดของแต่ละจังหวัดหรือเมืองในภูมิภาคต่าง ๆ ที่มีจำนวนประชากรระดับหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีเมืองประกอบอื่น ๆ อีก เช่น เป็นเมืองที่สามารถเดินทางไปใจกลางเมืองได้อย่างสะดวกสบาย สามารถทำงานปัจจุบันต่อได้ ค่าเช่าบ้านและค่าครองชีพมีราคาถูก และรายล้อมไปด้วยธรรมชาติและสามารถใช้ชีวิตได้อย่างไม่เร่งรีบ²⁶ อย่างไรก็ตามแม้จะมีเงื่อนไขที่ฟังดูแล้วเป็นเมืองที่น่าอยู่อาศัย และใช้ชีวิตได้ง่ายกว่ามหานคร (Ijuu Sutairu Henshuubu, n.d.) แต่จากข้อมูลของกระทรวงที่ดิน โครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมและการท่องเที่ยวญี่ปุ่น²⁷ (国土交通省) ได้อธิบายถึงปัญหาของ “เมืองท้องถิ่น” ไว้ว่า “เป็นเมืองที่กำลังเผชิญกับปัญหาการลดลงของประชากร การเกิดน้อยและสังคมผู้สูงอายุ ตลอดจนการหดตัวของเศรษฐกิจท้องถิ่น อีกทั้งการเสื่อมถอยของย่านศูนย์กลางเมือง ส่งผลให้มีการไหลออกของคน ทรัพยากรและเงินทุนไปยังพื้นที่ภายนอกอย่างต่อเนื่อง²⁸” ตัวยามาอูจิ (Yamauchi, 2023) เอง ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับ “เมืองท้องถิ่น” ในผลงานของเธอว่า “ผลงานสร้างชื่อเรื่อง “ที่นี้ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารับฉันที” ซึ่งตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 2012 ได้สร้างฉากหลังของเมืองโดยอิงจากประสบการณ์จริงของผู้เขียน เมืองดังกล่าวไม่ใช่ “ชนบท” ห่างไกลจากภาพลักษณ์ของสถานที่ที่เต็มไปด้วยธรรมชาติ ตรงคำว่า “ชนบท” อาจชวนให้คิดถึงภาพแบบนั้น เมืองของฉันในความเป็นจริงคือ มีป้ายโฆษณาขนาดใหญ่เรียงรายตามถนนสายหลัก การดำเนินชีวิตเป็นแบบบริโภคนิยมและพึ่งพาสถิงของพลาสติก (ย่อย) แม้จะมีสาขาของร้านมีชื่อตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก แต่กลับให้ความรู้สึกที่ “ไม่มีอะไร” แม้จะเป็นเมืองที่มีเงื่อนไขความเป็นเมืองครบถ้วน เช่น มีที่ตั้งสำนักงานจังหวัด แต่จำนวนผู้คนที่เดินสวนกันบนทางเท้ามีน้อยด้วยเหตุนี้เพื่อให้สามารถสื่อสารภาพลักษณ์ของเมืองประเภทนี้ คำว่า “เมืองท้องถิ่น” จึงเป็นคำที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากสะท้อนให้เห็นเส้นแบ่งเขตกึ่งกลางระหว่าง “มหานคร” กับ “ชนบท”

²⁵ 中京圏 หมายถึง เขตเมืองใหญ่ที่มีศูนย์กลางที่เมืองนาโกยะ จังหวัดไอจิ

²⁶ <https://www.iju-style.jp/media/column/101/>

²⁷ Ministry of Land, Infrastructure, Transport and Tourism (MLIT) (n.d.)

²⁸ https://www.mlit.go.jp/toshi/toshi_machi_tk_000083.html

(p. 38) กล่าวโดยสรุป “เมืองท้องถิ่น” เป็นเมืองที่มีขนาดประชากรไม่มากนัก ไม่มีประชากรจำนวนมากหรือเจริญเข้าขั้นมหานคร แต่ก็ไม่ใช่ชนบทที่อยู่ห่างไกล ตามเมืองท้องถิ่นจะมีห้างสรรพสินค้า สาขาของร้านค้าชื่อดังเหมือน ๆ กัน ถึงจะมีความพร้อมสรรพแต่ในขณะเดียวกันก็ให้ความรู้สึกว่างเปล่า โดดเดี่ยว เช่นกัน

4.2.2 เมืองท้องถิ่นในฐานะพื้นที่สำหรับการเริ่มต้นชีวิตครั้งใหม่

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์ว่ามุมมองของตัวละครหญิงเมื่อได้เดินทางกลับบ้านเกิดอีกครั้ง พวกเขามีมุมมองต่อพื้นที่นี้อย่างไร โดยจะพบภาพการบรรยายเมืองท้องถิ่นได้ในเรื่องที่ 1. ‘เรื่องราวในยุคกรุงเรื่องของเรา’ ในตอนที่ว่า

「(略) 道の両サイドにはライトアップされたチェーン店の、巨大看板が延々と連なる。ブックオフ、ハードオフ、モードオフ、TSUTAYA とワンセットになった書店、東京靴流動センター、洋服の青山、紳士服はるやま、ユニクロ、しまむら、西松屋、スタジオアリス、ゲオ、ダイソー、ニトリ、コメリ、コジマ、ココス、ガスト、ビッグボーイ、ドン・キホーテ、マクドナルド、スターバックス、マックスバリュ、パチンコ屋、スーパー銭湯、アピタ、そしてイオン。こういう景色を“ファスト風土”と呼ぶのだと、須賀さんが教えてくれた。」 「1. 私たちがすごかった光栄の話」 (Yamauchi, 2018, pp. 9-10)

(ย่อ) สองข้างทางของถนนเต็มไปด้วยป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ของเซนสโตร²⁹ ที่ประดับไฟสว่างเรียงรายไม่สิ้นสุด ไม่ว่าจะเป็นร้าน Book Off, Hard Off, Mode Off, ร้านหนังสือที่อยู่ใน Tsutaya, Tokyo Shoes Retailing Center, ร้านเสื้อผ้า Aoyama, เสื้อผ้าบุรุษ Haruyama, Uniqlo, Shimamura, Nishimatsuya, Studio Alice, Geo, Daiso, Nitori, Komeri, Kojima, Coco's, Gusto, Big Boy, Don Quijote, McDonald's, Starbucks, Max Valu, ร้านปาจิงโกะ, โรงอาบน้ำสาธารณะขนาดใหญ่, APITA และ Aeon คุณซุกะบอกฉันว่าทิวทัศน์เช่นนี้เรียกว่า “ภูมิทัศน์เป็นเนื้อเดียวกันอย่างฟาสต์ฟูด”

²⁹ หรือที่เรียกว่า Corporate Chain Store (ร้านค้าปลีกแบบลูกโซ่จำกัด) เป็นร้านค้าปลีกที่มี 2 สาขาขึ้นไป โดยทุกสาขามีเจ้าของเป็นคนเดียวกัน มีการบริหารงานร่วมกันและการควบคุมจากสำนักงานใหญ่เพื่อสร้างมาตรฐานเดียวกันในทุกสาขา ตัวอย่างคือ ห้างสรรพสินค้า ร้านเบ็ดเตล็ด ร้านอาหาร ร้านขายยา ร้านขายเสื้อผ้าสตรี เป็นต้น

ถึงจะเป็น “เมืองท้องถิ่น” แต่มีห้าง ร้านรวงต่าง ๆ มากมาย หลากหลาย เอื้ออำนวยต่อการใช้ชีวิตอย่างสะดวกสบาย และร้านค้าเหล่านี้ต่างพบเห็นได้ในทุก ๆ “เมืองท้องถิ่น” จนอาจกล่าวได้ว่ากลายเป็นรูปแบบเดียวกันในทุก ๆ แห่ง ในข้อความข้างต้นมีการกล่าวถึงคำว่า “ภูมิทัศน์เป็นเนื้อเดียวกันอย่างฟาสต์ฟูด” หรือในภาษาญี่ปุ่นใช้คำว่า “ファスト風土” (Faasuto Fuudo) คำนี้ถูกใช้โดย มิอูระ อัตสึชิ³⁰ เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 2001 โดยเขาได้กล่าวว่า “ในช่วงไม่กี่ปีมานี้ หลังจากข้อจำกัดในการเปิดสาขาของร้านค้าถูกยกเลิกไปโดยพฤตินัย ก่อให้เกิดกระแสการเปิดศูนย์การค้าขนาดใหญ่ตามแนวถนนในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วทั้งประเทศญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่อง ผลลัพธ์ที่ตามมาคือ พื้นที่ซึ่งเดิมมีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชาติอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ได้ถูกทำให้กลายเป็นภูมิทัศน์เดียวกันทั่วประเทศ ราวกับ “ฟาสต์ฟูด” นี่คือความหมายที่แฝงอยู่ในคำว่า “ภูมิทัศน์เป็นเนื้อเดียวกันอย่างฟาสต์ฟูด” (Faasuto-Fuudo) ซึ่งนั่นก็คือ การ “แมคโดนัลด์ไคซ์ (McDonaldization³¹) ของภูมิทัศน์ท้องถิ่นนั่นเอง” (Miura, 2023, pp. 3-4) จากการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ทำให้เมืองท้องถิ่นแต่ละแห่งหน้าตาคล้ายกันและขาดอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นของตัวเองไป และแม้ว่าจะมีความสะดวกสบายเช่นนี้ก็ตามแต่กลับพบว่า

「少し走ると巨大店舗の連なるエリアは過ぎて、色褪せた看板を掲げたままの個人商店が、ちらほら並ぶ昔からの通りに入る。」

「1. 私たちがすごかった光栄の話」 (Yamauchi, 2018, p. 10)

“ขับรถเลยไปอีกเล็กน้อยก็พบบริเวณที่มีร้านค้าใหญ่เรียงราย แล้วจะเข้าสู่ถนนเส้นเก่าที่สองข้างทางยังคงมีร้านค้าเอกชนตั้งอยู่ประปราย พร้อมป้ายร้านที่ชี้ตจางลงไปตามกาลเวลา” (1. เรื่องราวในยุคครึ่งเรื่องของเรา)

「地元で暮らした十八歳までの記憶にある町の姿と、劣化し衰退する一方の現実。」 「1. 私たちがすごかった光栄の話」 (Yamauchi, 2018, p. 11)

“ภาพลักษณ์ของเมืองที่ยังตราตรึงอยู่ในความทรงจำจากช่วงเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านเกิดจนถึงอายุสิบแปดปี กับความเป็นจริงที่มีแต่จะทรุดโทรมและเสื่อมถอยลงไป” (1. เรื่องราวในยุคครึ่งเรื่องของเรา)

³⁰ ชื่อในภาษาญี่ปุ่นคือ 三浦展 เกิดปี ค.ศ. 1958 ที่จังหวัดนีกาตะ มิอูระเป็นนักวิจัยด้านการออกแบบสังคมของญี่ปุ่น และยังเป็นนักวิเคราะห์ตลาด นักวิจัยด้านสังคมบริโกล รวมถึงเป็นนักวิจารณ์

³¹ คำนี้ นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน Ritzer (1940) เป็นผู้บัญญัติขึ้น มีความหมายถึง แนวโน้มที่สังคมและวิถีชีวิตถูกทำให้มีเหตุผลอย่างสุดขั้ว และมีความเป็นเนื้อเดียวกันมากขึ้น โดยคำนี้ปรากฏอยู่ในหนังสือชื่อว่า *The McDonaldization of Society* (1993) (Miura, 2023, pp. 11-12)

「超高齢化で人口減少の地方都市において、若いカップルの誕生がいかに重要であるか。」 「2. やがて哀しき女の子」 (Yamauchi, 2018, p. 62)

“ในเมืองท้องถิ่นที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุมากและจำนวนประชากรลดลง การถือกำเนิดขึ้นของคู่รักหนุ่มสาวมีความสำคัญเพียงใด”
(2. สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า “ภูมิทัศน์เป็นเนื้อเดียวกันอย่างฟาสต์ฟูด” นั้นจะกระจุกตัวอยู่เฉพาะบางพื้นที่เท่านั้น ผู้เขียนได้บรรยายให้เห็นถึงปัญหาที่ “เมืองท้องถิ่น” ของญี่ปุ่นกำลังเผชิญอยู่ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ โครงสร้างจำนวนประชากรที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน แม้จะมีสภาพปัญหาดังกล่าวก็ตาม แต่พื้นที่ “เมืองท้องถิ่น” นี้เป็นพื้นที่แห่งเดียวที่ตัวละครหญิงในเรื่องที่ล้มเหลวจากมหานครจะกลับไปได้ และพวกเธอต้องจำยอมใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่อันอึดอัด และเป็น “เมืองที่น่าเบื่อ ไม่มีอะไรเลย” (Yamauchi, 2018, p. 191)

นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบในด้าน ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ระหว่างพื้นที่ “เมืองท้องถิ่น” กับ “มหานคร” แล้ว แนนอนว่า พื้นที่ในมหานครจะเปิดกว้างและให้อิสระเสรีมากกว่า มีการใช้โซเชียลมีเดียกันอย่างแพร่หลายเพื่อใช้เชื่อมต่อกับผู้คนเข้าด้วยกัน แต่การบรรยายใน 1. เรื่องราวในยุครุ่งเรืองของเรา ตรงที่ว่า 「東京にいたころの妙な知人を中心にフォローしているので、TLに流れてくるのはどれもこれも東京の話ばかり。どこどこに行ったなになにを食べた。」 (Yamauchi, 2018, pp. 13-14) “เมื่อครั้งที่ฉันอยู่โตเกียว เนื่องจากฉันติดตามคนที่รู้จักกันอย่างผิวเผิน เนื้อหาที่ขึ้นใน Timeline จึงมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับโตเกียวทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการไปสถานที่ต่าง ๆ หรือการรับประทานอาหารอะไรมาบ้าง” หรือแม้กระทั่งในเรื่อง 5. สาวอเมริกันกับนักเรียนหญิงมัธยมปลายฝรั่งเศส มีตอนที่กล่าวว่า 「一緒に講義に出席したりお昼を食べたりするグループに入れても、彼女たちの会話は驚くほど上辺だけで、コミットできる感じはまるでなかった。しっくりこない人に囲まれていると、一人ぼっちでいるとき以上に孤独が沁みて、(略)」 (Yamauchi, 2018, p. 150) “แม้จะได้เข้ากลุ่มที่ร่วมเข้าฟังบรรยายและทานอาหารกลางวันด้วยกัน แต่บทสนทนาของพวกเธอกลับเป็นการพูดคุยผิวเผินอย่างน่าประหลาดใจ จนไม่รู้ถึงการมีส่วนร่วมอยู่เลย การต้องมาอยู่ท่ามกลางผู้คนที่รู้สึกที่ “เข้ากันไม่ได้” กลับก่อให้เกิดความเจ็บปวดอย่างลึกซึ้งกว่าตอนอยู่เพียงลำพังเสียอีก” ตัวละครหญิงจาก “เมืองท้องถิ่น” ไม่สามารถสร้างมิตรภาพอย่างลึกซึ้งกับผู้คนในมหานครได้ จนเมื่อรู้ว่า “ไม่มีใครให้พึ่งพาได้” (Yamauchi, 2018, p. 27) จึงตัดสินใจเดินทางกลับบ้านเกิด นอกจากนี้ “เมืองท้องถิ่น” จะถูกบรรยายว่าเป็นสถานที่ที่เงียบเหงา และ “น่าเบื่อ” เพียงใดก็ตาม แต่อย่างบทบรรยายในเรื่อง 6. ‘โตเกียว อายุยี่สิบ’ อาซาโกะเด็กสาวที่มีความใฝ่ฝัน และได้มา

ศึกษาต่อในมหานครโตเกียวเองก็ตามมีตอนที่บรรยายความรู้สึกของเธอที่มีต่อบ้านเกิดที่ว่า 「朝子はなんだか、自分はいまここにいるような気がする。そしてはっきりと悟る。わたしは自分の一部を、ここに置いてきたのだ。自分の一部はいまこの町にいて、やっぱりどこにも行っていないのだ。」 (Yamauchi, 2018, p. 192) “อาซาโกะรู้สึกขึ้นมาราวกับว่าตัวเองยังคงอยู่ที่นี้ และพลันตระหนักได้อย่างชัดเจนว่า เธอได้ทิ้งส่วนหนึ่งของตัวเองไว้ ณ ที่แห่งนี้ ส่วนหนึ่งของเธอยังคงอยู่ในเมืองนี้ และไม่ได้จากไปที่ใดเลย”

จากส่วนข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันกับบ้านเกิดของตัวละครหญิง ที่ถึงแม้ว่าพวกเขาจะไปแสวงหาโอกาสในชีวิตในมหานครเมืองใหญ่ก็ตาม แต่พวกเขาก็มีอาจตัดสินใจสัมพันธ์กับบ้านเกิด หรือสร้างสายสัมพันธ์ใหม่ในมหานครได้ ประเด็นนี้เองถือว่าเป็นบทบาทสำคัญของ “เมืองท้องถิ่น” ในการเป็นพื้นที่รองรับตัวละครหญิงสาวที่เหนื่อยล้าและสิ้นหวังจากเมืองใหญ่ให้สามารถกลับมาตั้งหลักและเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้อีกครั้ง ซึ่งประเด็นนี้อาจจะสะท้อนมุมมองของตัวผู้เขียนมาอยู่ใจเองว่าอย่างไรเสีย บ้านเกิด “เมืองท้องถิ่น” ยังคงเป็น “ฐานที่มั่น” สำหรับหญิงสาวให้เดินทางกลับไปตั้งตัวได้อีกครั้ง ยามาอุจิเองมีความผูกพันกับบ้านเกิด ปัจจุบันเธอใช้ชีวิตควบคู่กันไปทั้งในโตเกียวและโทยามะ เธอเข้าร่วมในกิจกรรม³² ต่าง ๆ เพื่อปลุกจิตสำนึกรักบ้านเกิด การกลับคืนสู่บ้านเกิดของตัวละครเอกหญิงในผลงานเรื่องนี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางสังคมในญี่ปุ่นปัจจุบันอีกประการ คือ นับตั้งแต่การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) การทำงานทางไกลและการใช้ชีวิตแบบไม่จำกัดสถานที่เริ่มแพร่หลายขึ้น ทำให้ประชากรของโตเกียวลดลงเป็นครั้งแรกในรอบ 26 ปี ทำให้จำนวนผู้ย้ายไปอาศัยในเมืองท้องถิ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (Hattori et al., 2023, p. 96)

4.3 ความเป็นผู้หญิงที่ถูกกดทับในเมืองท้องถิ่น

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ในประเด็นที่ว่าพื้นที่ของเมืองท้องถิ่นที่มีลักษณะ “ภูมิทัศน์เป็นเนื้อเดียวกันอย่างฟาสต์ฟู้ด” นั้น มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตหรือการสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นผู้หญิง” ของตัวละครหญิงอย่างไร

แม้ว่าจะมีการเอ่ยถึงร้าน chain stores มากมาย แต่พบว่าสถานที่ที่เป็นฉากที่มีการปฏิสัมพันธ์ของตัวละคร หรือฉากที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินเรื่องราวจะอยู่ที่คาเฟ่ร้านอาหารครอบครัว (ファミリーレストラン Family restaurant) สตาร์บัคส์ โรงแรมมานรุต เป็นต้น ตัวละครเอกจากเรื่อง 1. เรื่องราวในยุครุ่งเรืองของเรา หลังจากกลับมาบ้านเกิดได้นัดพบกับเพื่อนสมัยเรียนชั้นมัธยมปลาย คือ ชัทสึกิ ที่คาเฟ่ชั้น 2 ของตึกสถานี หรือในเรื่อง 2. สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย ร้านอาหารครอบครัวเป็นสถานที่สำคัญสำหรับตัวละครโมริชิเกะ ที่นี่เธอมักจะปรับทุกข์เรื่องต่าง ๆ กับยามาชิตะเพื่อนสาวที่ไม่เคยออกไปจากบ้านเกิดเลย

³² เช่น การเป็นวิทยากรในงาน Talk Event จัดขึ้นที่พิพิธภัณฑ์วรรณคดีแห่งชาติโคชิ (高志の国文学館) เมืองโทยามะ (https://www.info-toyama.com/location_office/news/388) เป็นต้น

ดังตอนที่กล่าวไว้ว่า 「郊外のファストフード、深夜のファミレスで、二人が話すことといえば結婚のことばかり。喋りすぎてうわずったキィキィ声を轟かせている。」(Yamauchi, 2018, p. 58) “ในฟาสต์ฟู้ดชานเมือง หรือร้านอาหารครอบครัวที่เปิดจนถึงดึกดื่น สิ่งที่ทั้งสองคนคุยกัน จะมีแต่เรื่องแต่งงาน พูดมากจนเสียงของพวกเขาแหลมสูงและก้องกังวาน” สถานที่เหล่านี้ เป็นสถานที่ที่ผู้หญิงมักมารวมตัวกันเพื่อพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นชีวิตประจำวัน ปัญหา โดยเฉพาะสองเรื่องนี้ พบลักษณะคล้ายกันประการหนึ่งคือ การบรรยายให้เห็นถึงสัมพันธ์ภาพระหว่าง ตัวละครที่เคยไปโตเกียวแล้วกลับมา (U-turn) ที่บ้านเกิด กับตัวละครที่ไม่เคยออกจากพื้นที่บ้านเกิดเลย ตัวละครหญิงซึ่งเคยไปอยู่ที่โตเกียวไม่เคยได้สัมผัสมิตรภาพ เช่นนี้ในขณะที่อยู่ที่นั่น ดังนั้นจึงอาจมองได้ว่า พื้นที่ร้านอาหาร คาเฟ่ในเมืองท้องถิ่นนี้เป็นพื้นที่เสริมสร้างพลังแห่งเพื่อนหญิง (sisterhood) ให้แข็งแกร่งมากขึ้น การถ่ายทอดมิตรภาพระหว่างผู้หญิงที่มีประสบการณ์ทำงานในมหานครหรือเป็นคนมหานครโดยกำเนิดกับผู้หญิงที่มาจากเมืองท้องถิ่นนั้น เป็นหนึ่งในลักษณะเด่นและพบในผลงานหลายเรื่องของยามาอูจิ มารีโกะ

เงื่อนไขการกลับสู่บ้านเกิดที่พบในผลงานเรื่องนี้ นอกจากเรื่องที่ไม่สามารถหางานประจำทำได้ ตลอดจนความโดดเดี่ยวขาดที่พึ่งแล้ว เรื่องอายุและการไม่มีแฟน จนไม่สามารถแต่งงานได้ก็น่าจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ตัวละครหญิงตัดสินใจเดินทางกลับบ้านเกิด ตัวละครในเรื่อง 1. เรื่องราวในยุครุ่งเรืองของเรา เดินทางกลับบ้านเกิดก่อนอายุ 30 ปี ส่วนโมริชิเกะ จากเรื่อง 2. สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย เดินทางกลับบ้านเกิดตอนอายุ 25 ปี จากการสำรวจของ The Japan Institute for Labour Policy and Training ในปี ค.ศ. 2016 พบว่า “อายุสูงสุดของการ U-turn³³ อยู่ที่ 22 ปี (20.0%) (ย่อ) ที่แสดงให้เห็นว่าการกลับบ้านเกิดส่วนใหญ่มาจากโอกาสในการทำงาน (U-turn เพื่อทำงาน) นอกจากนี้แม้ว่าอายุประมาณ 25 ปี จะเป็นช่วงที่มีการ U-turn มากที่สุด แต่ก็สามารถสังเกตได้ว่าการ U-turn ยังคงเกิดขึ้นในระดับหนึ่งตั้งแต่ช่วงกลางวัย 20 จนถึงประมาณ 30 ปี” (The Japan Institute for Labour Policy and Training, 2016, p. 18) แน่หนอนว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นการกล่าวถึงภาพรวมของหนุ่มสาวญี่ปุ่น และประเด็นในเรื่องการหางานทำเป็นปัจจัยหลักของการ U-turn กลับบ้านเกิดอย่างไม่ต้องกังขา แต่สำหรับในผลงานเรื่องนี้ ยามาอูจิได้ชี้ให้เห็นถึงเหตุผลสำคัญอีกประการของการกลับบ้านเกิดของตัวละครหญิงสาว โดยเฉพาะในเรื่อง 2. สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย นั่นก็คือการหาความมั่นคงในชีวิตนอกเหนือไปจากการหางาน กล่าวอีกนัยหนึ่งหมายถึง “การหาคู่แต่งงาน” นั่นเอง

เมื่อตัวละครหญิงกลับสู่บ้านเกิด พวกเขาได้เริ่มต้นชีวิตอีกครั้งจากการหางานทำ แต่งานส่วนใหญ่ที่พวกเขาพอจะทำได้ จะเป็นกึ่งอาชีพอิสระ หรืองานที่มีลักษณะใกล้เคียงงานพิเศษ เช่น จากเรื่อง 1. เรื่องราวในยุครุ่งเรืองของเรา งานที่ตัวละครเอกทำคือ “งานเขียน

³³ หมายถึง การที่บุคคลย้ายถิ่นฐานจากบ้านเกิดเมืองนอนของตัวเองไปยังเมืองใหญ่ เพื่อศึกษาต่อ หรือทำงาน แล้วจึงย้ายกลับไปพำนักยังภูมิลำเนาบ้านเกิดของตัวเองอีกครั้ง

บทความแนะนำร้านค้ำที่ตีพิมพ์ในนิตยสารท้องถิ่น” (Yamauchi, 2018, p. 13) หรือในเรื่อง 2. สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย โมริชิเกะตัวละครเอกได้งานเป็น “พนักงานร้านสตาร์บัคส์” (Yamauchi, 2018, p. 50) ซึ่งตัวละครหญิงคนอื่นในเรื่องเดียวกันก็มีสถานการณ์ไม่ต่างไปจากนี้มากนัก ยามาชิตะเพื่อนของโมริชิเกะ ผู้ซึ่งไม่เคยออกไปจากบ้านเกิดเลย ก็ทำงานพิเศษในร้านสตาร์บัคส์ เช่นเดียวกัน ดังตอนที่บรรยายว่า “เป็นพนักงานสตาร์บัคส์พเนจร ที่อาศัยทักษะที่สั่งสมมาเป็นอาวุธ ย้ายไปทำงานตามสาขาของสตาร์บัคส์ที่เปิดใหม่ทุกครั้ง (Yamauchi, 2018, pp. 51-52)

ภาพที่ 2

ร้านสตาร์บัคส์ในสวนสาธารณะคันซุย เมืองโทยามะ ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย³⁴

การจะได้มาซึ่งงานประจำที่มีมั่นคงสำหรับผู้หญิงในเมืองท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากลำบาก จากคำอธิบายและประสบการณ์ของ คิชิโมโตะ ชิเกะ (岸本千佳) นักวางแผนด้านอสังหาริมทรัพย์ชาวญี่ปุ่นเกี่ยวกับเรื่อง “การทำให้ผู้หญิงใช้ชีวิตในท้องถิ่นได้ง่ายขึ้น” ในประเด็นที่ผู้หญิงต้องไปอาศัยอยู่ในเมืองท้องถิ่นที่ภูมิทัศน์ถูกทำให้ “เป็นเนื้อเดียวกันอย่างฟาสต์ฟูด” นั้น สรุปได้ว่า สาเหตุ 3 ประการ ที่ทำให้ผู้หญิงรู้สึกว่าการใช้ชีวิตได้อย่างยากลำบาก (生きづらい) ในท้องถิ่นคือ 1. ความหลากหลายของงานมีจำกัด ทางเลือกของผู้หญิงมีเพียงตำแหน่งในหน่วยงานราชการ ครู หรือพนักงานธนาคาร หลังการแต่งงาน โอกาสที่ภรรยาจะได้แสดงศักยภาพในหน้าที่การงานยิ่งลดน้อยลง 2. บรรยากาศแบบปิดตายโดยที่ฝังรากลึก ผู้หญิงที่แต่งงานเข้าครอบครัวในท้องถิ่นมักถูกมองเป็นเพียง “ภรรยาของสามี” โดยที่ตัวตน

³⁴ ปัจจุบันกลายเป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของเมืองโทยามะ ตัวผู้เขียนคือยามาอูจิ มักเคยให้สัมภาษณ์ว่า มักมานั่งทำงานที่สาขาแห่งนี้บ่อยครั้ง และได้รับแรงบันดาลใจจากที่นี่ในการสร้างสรรค์ผลงาน กล่าวกันว่าร้านสตาร์บัคส์ที่สวยงามที่สุดในโลก (https://note.com/toyama_city_2023/n/nfd854298b302) สันนิษฐานว่าร้านสตาร์บัคส์ในเรื่อง 2. สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย น่าจะได้อิทธิพลมาจากร้านสตาร์บัคส์แห่งนี้

ของเธอเองไม่ได้รับการยอมรับ อีกทั้งมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจนระหว่าง บิดาเป็นผู้อำนวยการและมารดาเป็นผู้เลี้ยงดูบุตร 3. การขาดพื้นที่ที่ผู้หญิงสามารถใช้เวลาตามลำพังได้อย่างสบายใจ บริเวณชานเมืองท้องถิ่นที่ภูมิทัศน์ถูกทำให้ “เป็นเนื้อเดียวกันอย่างฟาสต์ฟูด” คาเฟ่มักเป็นเพียงสถานที่พบปะสังสรรค์กับใครสักคน ศูนย์การค้าเป็นพื้นที่สำหรับครอบครัว ผู้หญิงโสดและอยู่คนเดียวจึงรู้สึกว่ามีที่ไปและแปลกแยก (Kishimoto, 2023, p. 162) จากการบรรยายเรื่องราวในเรื่อง 2. สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย จะเห็นได้ว่าสะท้อนภาพความเป็นจริงที่ผู้หญิงที่อาศัยในเมืองท้องถิ่นต้องประสบตามที่คิชิโมโตะได้อธิบายไว้ การที่ไม่สามารถยื่นหยัดได้ด้วยตนเองผ่านอาชีพการงานที่มั่นคงนั้น ทางเลือกของผู้หญิงถูกบีบให้แคบลงและเหลือเพียงแค่ “การหาคู่แต่งงาน”

ในเรื่อง 2. สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย จะเห็นความพยายามของโมริชิเกะในการที่จะต้องการหาคู่แต่งงานให้ได้ก่อนอายุ 30 ปี เดิมในสมัยวัยรุ่นเธอเคยเป็นนางแบบนิตยสารวัยรุ่น แต่ด้วยวัยที่เพิ่มขึ้นและความเข้มงวดของวงการบันเทิง ต่อมาเธอจำต้องหันเหไปเป็นนางแบบกราฟิวิเออร์ (グラフィア) แทนและเมื่อเป็น “ดารานี้ไม่มีที่ไปแล้ว” (Yamauchi, 2018, p. 50) สุดท้ายเธอได้ตัดสินใจกลับบ้านเกิดตอนอายุ 25 ปี เมื่อกลับมาถึงบ้านเกิด ชื่อเสียงมากมายยามเมื่ออยู่โตเกียวไม่มีผลอะไรกับที่นี่ เธอเข้าทำงานพิเศษที่ร้านสตาร์บัคส์ และคอยสอดส่องลูกค้าผู้ชายที่มาใช้บริการที่ร้านว่าพวกเขาแต่งงานแล้วหรือไม่ ดังตอนที่บรรยายว่า

「森繁あかねは頬杖をついて考える。明日誰かと出会って恋に落ち、一年交際したとして二十八歳と七ヶ月。ギリギリ二十代で結婚できても、出産は三十過ぎるか…。しかし一体、誰と出会うというのだろう。スタバのレジに立ちながら、客としてやってくる男という男の左手薬指に無意識に目がいき、指輪の有無をチェックする癖がいつの間にかついていたが、田舎の男はそれが通行証かなにかのようにことごとく結婚指輪をはめていた。」
「2. やがて哀しき女の子」 (Yamauchi, 2018, p. 57)

“โมริชิเกะ อากาเนะ นั่งเท้าคางพลางคิดไปว่า หากพรุ่งนี้ได้พบใครสักคนและตกหลุมรัก คบหากันซักปี เธอก็จะอายุ 28 ปี 7 เดือน ถึงแม้ว่าจะยังพอแต่งงานได้ในวัยเลขสองอย่างฉิวเฉียด แต่กว่าจะมีลูกคงต้องหลัง 30 ... เซียวหรือ แต่เอาเข้าจริงเธอจะได้พบใครกันนะ? ขณะที่เธอยืนอยู่ที่เคาน์เตอร์สตาร์บัคส์ เธอตัดสินใจจะกวาดตามองไปที่หัวหน้าช่างขายของผู้ชายทุกคนที่มาเป็นลูกค้าโดยไม่รู้อะไร เพื่อตรวจสอบว่ามีแหวนแต่งงานหรือไม่ แต่ผู้ชายในชนบทกลับสวมแหวนแต่งงานแทบทุกคน ราวกับว่าแหวนเป็นบัตรผ่านหรืออะไรบางอย่าง” (2. สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย)

สถานที่ทำงานอย่างร้านสตาร์บัคส์ กลับกลายเป็นที่สำหรับไปหาคุณ เพราะผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในเมืองท้องถิ่นไม่ได้ถูกคาดหวังในเรื่องการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน การทำงานเปรียบเสมือนขั้นตอนหนึ่งของการเตรียมตัวก่อนแต่งงาน ท้ายที่สุดแล้ว ค่านิยมในท้องถิ่นนั้น มองแค่ทำหน้าที่ของผู้หญิงมีเพียงการให้กำเนิด เลี้ยงดูบุตรและคอยสนับสนุนสามีในอนาคตเท่านั้น ดังตอนที่กล่าวว่า 「男だって若さや容姿だけで女を見ているわけではない。子供を産み育てられる健康さ、男を立てる賢さ、男のプライドを満たす適度な頭の悪さ、家事能力に気働き。年齢を重ねた男性は女に対して用心深い。おっぱいやお尻はこの際二の次だ。」 「2.やがて哀しき女の子」 (Yamauchi, 2018, p. 69) “ผู้ชายไม่ได้มองผู้หญิงเพียงแค่เรื่องความสาวหรือรูปลักษณ์เท่านั้น แต่จะคำนึงถึงความแข็งแรงในการมีและเลี้ยงดูบุตร ความเฉลียวฉลาดในการสนับสนุนผู้ชาย ความโง่เขลาระดับพอเหมาะในการเติมเต็มความภาคภูมิใจของเขา ความสามารถในการทำงานบ้าน ผู้ชายที่อายุมากขึ้นมักจะมีระดับรังเกียจผู้หญิงมากขึ้นไปด้วย หน่ออกหรือบั้นท้ายจะกลายเป็นเรื่องรองลงไป” (2. สาวน้อยผู้เศร้าสร้อย) ซึ่งความคิดนี้จะขัดแย้งกับตอนที่โมริชิเกะเคยให้สัมภาษณ์ตอนเธอยังเป็นวัยรุ่นและได้รับความนิยมในโตเกียวว่า “ตั้งแต่เด็กฉันไม่เคยคิดจะแต่งงานเลย (ย่อ) หากต้องแต่งงาน ก็คงแต่งงานตอนที่อาชีพนักแสดงเป็นที่ยอมรับแล้ว ฉันชื่นชมผู้หญิงที่ใช้ชีวิตอย่างอิสระ และคิดว่าเป็นโสดตลอดชีวิตก็ไม่ใช่ไร” (Yamauchi, 2018, p. 79) การที่โมริชิเกะมีอายุมากขึ้นและได้กลับมาอาศัยในเมืองท้องถิ่น ได้พบกับสภาวะ “การอยู่ยาก” ของผู้หญิง ความคิดที่เปลี่ยนไปพร้อมกับวัยที่มากขึ้น เธอจึงตระหนักว่าหนทางที่ทำให้เธอมีชีวิตอยู่รอดต่อไปได้อย่างมั่นคงมีเพียงแค่การแต่งงาน

อุเอโนะได้อธิบายถึงค่านิยมในเมืองท้องถิ่นว่า “ผลจากการสำรวจนี้ชี้ชัดว่า ประการแรก ผู้หญิงมักมีแนวโน้มที่จะรู้สึกไม่สบายใจต่อแนวคิดอนุรักษนิยมในท้องถิ่นมากกว่าผู้ชาย ดังนั้น ประการที่สอง ผู้หญิงจึงได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจเชิงลบมากกว่าผู้ชาย ในอีกด้านหนึ่ง ประการที่สาม ผู้ชายและผู้หญิงที่ไวต่อการรับรู้เรื่องอนุรักษนิยมสูง มักมีความลึกลับใจอย่างมาก เมื่อต้องขอความช่วยเหลือ กล่าวคือมีแนวโน้มที่จะอยู่อย่างโดดเดี่ยว แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของแนวคิดครอบครัวนิยม (家族主義)” (Ueno, 2025, pp. 18-19) จากคำกล่าวของอุเอโนะข้างต้นที่ว่าเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญกับ “ครอบครัวนิยม” ยิ่งเป็นการตอกย้ำให้เห็นความยากลำบากในการใช้ชีวิตของผู้หญิงโสดในเมืองท้องถิ่น และทำให้ “การแต่งงาน” เป็นเหมือนสิ่งธรรมดาและถูกต้องตามครรลองที่พึงกระทำ ซึ่งแนวคิดอนุรักษนิยมเช่นนี้มีส่วนในการกำหนดอัตลักษณ์ของผู้หญิงในเมืองท้องถิ่นด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างของตัวละครโมริชิเกะ สุดท้ายเธอได้แต่งงานกับสามีที่เป็นเจ้าของบริษัทประกันภัยรถยนต์ผ่านบริษัทจัดหาคุณ และเธอได้สัมผัสกับแนวคิดอนุรักษนิยมของทางฝั่งครอบครัวของสามีเช่นกัน เมื่อพี่สะใภ้ทราบว่าเขาเคยเป็นนางแบบกราวเรียร์มาก่อนในอดีต ดังตอนที่กล่าวว่า 「しかもね、ネットであたしの名前検索して、昔出したけっこうキョウドイDVDのこととか、

ねちねち話題に出して、『なんかスゴイ格好してたんだねー』とか言うんだよ!? どう思う!?』 「2.やがて哀しき女の子。」 (Yamauchi, 2018, p. 77) “ยิ่งกว่านั้นนะ เธอยังไปค้นหาชื่อฉันในเน็ต แล้วยกเรื่องดีวีดีสื่อแหลมสมัยก่อนของฉันขึ้นมาพูด พูดด้วยว่า “แต่งตัวหวาดเสียวเชียวนะ” เธอยังไงล่ะ!?” ข้อความนี้สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดอนุรักษนิยมที่ยังคงฝังรากลึกในเมืองท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ในสังคมเมืองท้องถิ่นยังคงคาดหวังบทบาทของผู้หญิงแบบ “ภรรยาที่ดีและมารดาที่ฉลาดเฉลียว” (良妻賢母) อย่างไม่เสื่อมคลาย ตลอดจนยังคงมีการปิดกั้นเรื่อง “เพศ” ไม่เปิดเสรีเหมือนกับในมหานคร คูสึวาคะไดอธิบายเรื่องทางเลือก “การแต่งงาน” ของผู้หญิงในเมืองท้องถิ่นว่า “ดังนั้นยามาอูจิ มาริโกะจึงบรรยายกระบวนการที่ผู้หญิงต้องเผชิญ เมื่อพวกเขาแสวงหาความสุขจากการใช้ชีวิตในภูมิภาคต่างจังหวัด ผลลัพธ์คือพวกเขาต้องเลือกทำสิ่งที่เบี่ยงเบนไปจากพื้นฐานของความสุขนั้น อันได้แก่ “การแต่งงาน” หรือ “การเลี้ยงดูบุตร” และถูกดึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาเรื่องบิดาธิปไตยที่แฝงอยู่ในนั้น ผลงานของเธอไม่ได้มุ่งเสนอค่านิยมของผู้หญิงที่แสวงหาความสุขแตกต่างจาก “การแต่งงาน” หรือ “การเลี้ยงดูบุตร” แต่เป็นเพียงการบรรยายถึงความขัดแย้งภายในใจของผู้หญิงที่ปรารถนา “การแต่งงาน”” (Kutsuwada, 2023, p. 146) ซึ่งผู้วิจัยอยากจะขอกว่าเสริมจากคูสึวาคะว่า การแต่งงานนอกจากจะเป็นเงื่อนไขในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข (แม้ว่าในใจของผู้หญิงอาจจะมีความขัดแย้งก็ตาม) ใน “เมืองท้องถิ่น” แล้ว “การแต่งงาน” ยังถือเป็นเงื่อนไขของการอยู่รอดอย่างไม่แปลกแยกท่ามกลางสังคมแบบปิดที่มีแนวคิดว่าการแต่งงานเร็วเป็นเรื่องปกติ และ “การแต่งงาน” เหมือนเป็นหน้าที่ที่พลเมืองผู้อาศัยใน “เมืองท้องถิ่น” นั้น ๆ พึงปฏิบัติตาม

อย่างไรก็ดี แม้ว่าเราจะเห็นความคาดหวังในรูปแบบของผู้หญิงที่จะมาเป็นภรรยาและมารดาในสังคมอนุรักษนิยมของเมืองท้องถิ่นนั้น ยังมีสิ่งที่น่าสนใจในผลงานเรื่องนี้ตรงที่ยามาอูจิได้บรรยายเรื่อง “เพศ” กับตัวละคร “เด็กสาว” ในเรื่องอื่น ๆ เช่น ในเรื่องที่ ‘8. เมื่อสิบหกคือวัยของเพศ’ บอกเล่าถึงความเชื่อของเด็กสาวนักเรียนชั้นมัธยมปลาย 2 คน ที่ว่าวัย 16 เป็นอายุที่เหมาะสมในการมีประสบการณ์ทางเพศครั้งแรก³⁵ หรือเรื่อง 4. ‘เธอไปไหนไม่ได้เพราะไร้รักคู่ใจ’ บอกเล่าเรื่องราวของตัวละคร “ฉัน” สาวอายุ 23 ปี ผู้ไม่มีรถยนต์ และต้องคอยพึ่งพาเอ็นโด เพื่อนชายที่คอยมารับเธอจากที่ทำงานพิเศษทั้งที่ “ฉัน” ไม่ได้ร้องขอ แลกกับการมีสัมพันธ์ในโรงแรมม่านรูด และเรื่อง 7. ‘เด็กสาวรองเท้าโลฟเฟอร์’ ผู้ไม่ขายเรือนร่าง บอกเล่าถึง นักเรียนหญิงชั้นมัธยมปลาย ที่ยอมมีสัมพันธ์กับผู้ชายวัย 38 ปี เขามักจะแวะมารับเธอที่หน้าโรงเรียนโดยที่เพื่อน ๆ คนอื่นจะเข้าใจว่าผู้ชายคนนี้เป็นบิดาของเด็กผู้หญิงคนนี้ ทั้งสองมักไปมีสัมพันธ์กันที่โรงแรมม่านรูด ก่อนที่ครั้งสุดท้ายเขาจะบอกลาเธอไป เพราะว่า

³⁵ เรื่องนี้ไม่น่ามาวิเคราะห์ในประเด็นพื้นที่ เพราะเนื้อเรื่องส่วนใหญ่พูดถึงมิตรภาพของเด็กสาวสองคน ภายในเมืองท้องถิ่น ไม่ได้มีการย้ายสถานที่ไปยังที่ใด และบทบรรยายไม่ได้เน้นเนื้อหาในความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับตัวละครหญิงเหมือนกับเรื่องอื่น ๆ

เขากำลังจะไปเข้าพิธีแต่งงานเพื่อแต่งงาน ในสองเรื่องหลังนั้นฉากส่วนใหญ่จะเป็นโรงแรมมานรุตในเมืองทงกิ่น สิ่งที่เหมือนกันคือ ทั้งสองเป็นฝ่ายเลือกที่จะมีสัมพันธ์ทางกายกับผู้ชาย ดังเช่นตอนที่บรรยายความคิดของตัวละครเอกในเรื่อง '4. เธอไปไหนไม่ได้เพราะไรร์ดคู่ใจ' ไว้ว่า 「別に遠藤としたいわけじゃないけど、セックスを断るのはセックスする以上に消耗するから、面倒くさがるのあたしは惰性で遠藤とセックスしつづけている。」 (Yamauchi, 2018, p. 130) “มีใช้ว่าฉันต้องการจะมีเพศสัมพันธ์กับเอ็นโดเป็นพิเศษ แต่เพราะการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์นั้นทำให้เหน็ดเหนื่อยยิ่งว่าการมีเพศสัมพันธ์เสียอีก ด้วยความเป็นคนที่ไม่ชอบอะไรยุ่งยาก ฉันจึงมีเพศสัมพันธ์กับเอ็นโดมาตลอดด้วยความเคยชิน” หรือบทบรรยายในเรื่อง 7. เด็กสาวรองเท้าโลฟเฟอร์ ผู้ไม่ขายเรือนร่าง ตอนที่กล่าวว่า 「しかしこういふとき彼女は、不思議と、なんともいえずうれしい気持ちになった。自分が誰かに求められ、誰かのよろこびになっていることを、直ちに感じられるから。」 (Yamauchi, 2018, p. 204) “อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาเช่นนี้ เธอกลับรู้สึกยินดีอย่างประหลาดจนบอกไม่ถูก เพราะรับรู้ได้ทันทีว่าตนเองเป็นที่ต้องการของใครบางคน และยังเป็นเหตุของความปิติยินดีของอีกฝ่ายด้วย”

ท่ามกลางพื้นที่เมืองทงกิ่น ที่ที่ควบคุมความเป็นผู้หญิงและไม่มีทางเลือกอะไรให้มากนัก ในอีกด้านหนึ่งผู้เขียนยังได้นำเสนอภาพความเป็น “ขบถ” ในเรื่องเพศ ผ่านตัวละครเด็กสาวจากทั้งสองเรื่องนี้ “โรงแรมมานรุต” เปรียบเสมือนพื้นที่ชั่วคราวของความเป็นส่วนตัวที่ผู้หญิงสามารถแสดงออกถึงความต้องการทางเพศได้โดยไม่ถูกสังคมจับตามอง ตัวละครหญิงทั้งสองเป็นฝ่ายเลือกเอง การใช้โรงแรมมานรุตจึงเป็นสัญลักษณ์สะท้อนการต่อรองบรรทัดฐานที่ว่าผู้หญิงสามารถมีอัตลักษณ์นอกเหนือไปจาก “มารดา” หรือ “ภรรยา” ตามค่านิยมปิตาธิปไตย พวกเขาไม่ได้ถูกชักนำหรือล่อลวงไปยังโรงแรม แต่กลับเป็น “ผู้บริโภค” ที่ใช้สิทธิในการตัดสินใจเลือกกำหนดด้วยตนเอง ซึ่งการกำหนดด้วยตัวเองนี้สะท้อนให้เห็นถึงการประกาศถึงสิทธิในการกำหนดร่างกายและความปรารถนาของตนเอง เป็นการแสดงออกถึงความเป็นปัจเจกและการท้าทายบทบาทผู้หญิงแบบดั้งเดิม ซึ่งถ้าหากใช้ทฤษฎีเรื่องพื้นที่ของ Lefebvre 3 ระดับ³⁶ โดยเฉพาะระดับที่ 3 คือพื้นที่ทางสังคม (social space) (พื้นที่ที่สร้างขึ้นมาระหว่างพื้นที่ทางกายภาพกับพื้นที่ทางความคิด เป็นพื้นที่ของการปฏิสัมพันธ์เพื่อสร้างตัวตน) มาวิเคราะห์ร่วมแล้ว การบรรยายภาพการใช้โรงแรมมานรุตของเด็กสาวในเรื่อง กล่าวได้ว่าโรงแรมมานรุตเป็นพื้นที่ที่เด็กสาวทำให้มีความหมายด้วยตัวเอง เป็นพื้นที่ในการสร้าง agency (อำนาจการตัดสินใจและการกระทำ) เพื่อทดลองบทบาทผู้หญิงในแบบที่ไม่สามารถทำได้ในสังคม เป็นพื้นที่ของความเป็นอิสระจากเมืองทงกิ่นที่เจียบ ซ้ำซากและไม่มีอะไร ในขณะที่ “เมืองทงกิ่น” ยังคง

³⁶ Lefebvre ได้แบ่งพื้นที่ ออกเป็น 3 ระดับคือ 1. พื้นที่ทางกายภาพ (physical space) หมายถึงพื้นที่เชิงรูปธรรม สามารถรับรู้ หรือสังเกตได้ และระบุตำแหน่งที่ตั้งได้ 2. พื้นที่ทางความคิด (mental space) หมายถึง พื้นที่ที่ถูกสร้างจากการนึกคิด ความเชื่อหรือทัศนคติภายใน และแสดงออกไปสู่พื้นที่ทางกายภาพ และ 3. พื้นที่ทางสังคม (social space)

เป็นพื้นที่ปิดและไม่ต้อนรับความหลากหลายทางอัตลักษณ์ของผู้หญิงนั้น ในอีกแง่หนึ่ง ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นคลื่นแห่งความเปลี่ยนแปลง และความพยายามในการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ แยกตัวออกจากบรรทัดฐานทางสังคม ตลอดจนความพยายามในการสร้างอิสระทางเพศของเด็กสาวสมัยใหม่ในพื้นที่สังคมเมืองท้องถิ่นของญี่ปุ่น

5. สรุป

ยามาอูจิ มาริโกะ ได้บรรยายถึงภาพหญิงสาวจากเมืองท้องถิ่นในพื้นที่มหานคร และเมืองท้องถิ่น ตลอดจนอิทธิพลของพื้นที่ที่มีต่อการกำหนดอัตลักษณ์ และวิถีการดำรงชีวิตของผู้หญิงญี่ปุ่นในผลงาน “ที่นี้ช่างน่าเบื่อ ช่วยมารับฉันที” ซึ่งการบรรยายความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับพื้นที่เช่นนี้ กล่าวได้ว่าเป็นลักษณะเด่นของผลงานของยามาอูจิ ในพื้นที่มหานคร ไม่ว่าจะเป็นโตเกียวหรือโอซาก้า จัดเป็นพื้นที่แห่ง “โอกาสแห่งอนาคต” ของบรรดาหญิงสาวในการก้าวหน้าในอาชีพการงาน ตลอดจนการศึกษา ในขณะที่พื้นที่ “เมืองท้องถิ่น” ยังคงมีลักษณะเป็นพื้นที่กีดขวางการสร้างอัตลักษณ์อันหลากหลายของผู้หญิงในพื้นที่แห่งนั้น การที่ยามาอูจิให้นำหนักในการบรรยาย “เมืองท้องถิ่น” ในผลงานเรื่องนี้มากกว่าพื้นที่มหานครอธิบายได้ว่าในด้านหนึ่งเธอต้องการชี้ให้เห็นถึงปัญหาการขาดอัตลักษณ์ของเมืองท้องถิ่นจากการจัดระเบียบให้แต่ละเมืองมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ตลอดจนปัญหาประชากรเบาบางซึ่งถือเป็นปัญหารุนแรงในปัจจุบันที่ญี่ปุ่นเผชิญอยู่ อันสืบเนื่องมาจากปัญหาผู้สูงวัยและเด็กเกิดน้อย อย่างไรก็ตามยามาอูจิได้พยายามบรรยายให้เห็นอีกด้านหนึ่งของ “เมืองท้องถิ่น” ด้วยในแง่ที่เป็นพื้นที่สำหรับการเริ่มต้นชีวิตใหม่ของตัวละครหญิง อย่างไรก็ตามภายใต้สังคมที่มีลักษณะปิดกั้นและแนวคิดปิตาธิปไตยยังคงฝังรากลึกอยู่นั้น สังคมเมืองท้องถิ่น ยังคงมีแนวโน้มที่คาดหวังให้ผู้หญิงจำกัดบทบาทอยู่เพียงการให้กำเนิดบุตรและเป็นผู้สนับสนุนสามีสภาพการณ์เช่นนี้ไม่ใช่สิ่งที่จะหลีกเลี่ยงได้โดยง่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงที่เคยไปใช้ชีวิตในมหานครแล้วหวนคืนสู่บ้านเกิด หรือผู้หญิงที่ไม่เคยออกจากบ้านเกิดตลอดชีวิตก็ตาม

ถึงกระนั้น “เมืองท้องถิ่น” ยังถูกนำเสนอให้เป็น “ฐานที่มั่น” สำหรับการฟื้นฟูสายสัมพันธ์ในครอบครัว และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ใกล้ชิดกันในรูปแบบที่แตกต่างไปจากในมหานคร นอกจากความสัมพันธ์ในครอบครัวแล้ว ยามาอูจิยังได้นำเสนอ “สายใย” ที่กำเนิดขึ้นระหว่างผู้หญิงซึ่งยังอยู่ใน “เมืองท้องถิ่น” กับผู้หญิงที่เคยพำนักอยู่ในมหานครแล้วกลับมายังบ้านเกิด จากการบรรยายเรื่องราวในผลงานเรื่องนี้ ยังสะท้อนให้เห็นว่ามหานครอาจไม่ใช่พื้นที่อุดมคติที่เหมาะสมแก่การอยู่อาศัยถาวร ขณะเดียวกันภาพลักษณ์ของผู้หญิงญี่ปุ่นที่ยังต้องเผชิญกับ “ความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก” (生きづらい - ikidurai) ทั้งในมหานครและเมืองท้องถิ่นก็ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่

ทว่าเชื่อว่าจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียเลย ตัวยามาอุจิเองได้เข้าร่วมกิจกรรมณรงค์ต่าง ๆ เพื่อฟื้นฟูบ้านเกิดด้วยจิตสำนึกรักบ้านเกิด ปัจจุบันตัวเธอก็ใช้ชีวิตทั้งในโตเกียว และเมืองโทยามะ สิ่งสำคัญอีกประการที่ยามาอุจิพยายามนำเสนอผ่านผลงานเรื่องนี้และเรื่องอื่น ๆ คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างเพื่อนผู้หญิงเป็นสิ่งสำคัญในการระคับประคองให้ผู้หญิงฝ่าฟันอุปสรรคและสามารถก้าวต่อไปข้างหน้าได้ ผลงานเรื่องนี้นอกจากจะสะท้อนเรื่องราวของผู้หญิงจากเมืองท้องถิ่นในพื้นที่มหานครและ “เมืองท้องถิ่น” แล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของสังคมญี่ปุ่นปัจจุบันในมิติต่าง ๆ นับว่าเป็นผลงานที่น่าสนใจและทรงคุณค่าในการทำความเข้าใจผู้หญิงญี่ปุ่นรวมทั้งสังคมญี่ปุ่นได้อย่างดีเยี่ยมอีกเรื่องหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง/References

- Esaki, Y. (2016). Population trends of cities in rural regions of Japan. *Journal of Geography*, 125(4), 443-456. (in Japanese)
- etc.books. (2020). *About etc.books*. https://etcbooks.co.jp/news_magazine/english/
- Fukushi Iryou Kikou. (n.d.). *Fukushi Iryou Keiei Jouhou*. WAM NET. Retrieved July 11, 2025, from <https://www.wam.go.jp/content/wamnet/pcpub/top/fukushiiryokeiei/houjin/houjin001.html> (in Japanese)
- Hattori, A., Yoshikawa, T., & Sanuki, R. (2023). A comparison of convenience in private activities between local city and urban city: focusing on reachability with consideration of travel time. *Reports of the city planning institute of Japan*, 22, 96-102. (in Japanese)
- Ijuu Sutairu Henshuubu. (n.d.). *Chihoutoshi heno ijuu ga hisokani ninki? Sumi yasui chihou toshi o erabu pointo to osusume eria*. Ijuu Style. Retrieved June 5, 2025, from <https://www.iju-style.jp/media/column/101/> (in Japanese)
- Kishimoto, C. (2023). Dai juunishou josei ga chihou de ikiyasuku surutameni. In A. Miura (Ed.), *Saikou fasutofuudokasuru nihon henbousuru chihoutokougai no mirai*. (pp. 161-168). Koubunsha. (in Japanese)
- Koyama, K. (2019). *Zenpen : Watashitachi o shiawaseni suru feminizumu [Yamauchi Mariko & Yuzuki Asako Taidan]*. Elle. <https://www.elle.com/jp/culture/career/g30292520/feminism-makes-us-happy-vol1-mariko-yamauchi-vs-asako-yuzuki-191227/> (in Japanese)
- Kutsuwada, R. (2023). Dai 9 shou Kafuchousei to chihoushusshin josei no sentakushi— Yamauchi Mariko ron o tegakarini. In S. Onuki, E. Kimura, D. Tanaka, S. Tsukada, Y. Nakanishi (Eds.), *Girls urban studies—hanging out, connecting, surviving in gendered city—* (pp.133-154). Houritsubunkasha. (in Japanese)
- Lefebvre, H. (1991). *The Production of Space* (D. Nicholson-Smith, Trans). Blackwell. (Original work published 1974).
- Ministry of Land, Infrastructure, Transport and Tourism. (n.d.). *Chihou toshi no machidukuri*. Retrieved August 15, 2025, from https://www.mlit.go.jp/toshi/toshi_machi_tk_000083.html (in Japanese)
- Miura, A. (2023). *Saikou fasutofuudokasuru nihon henbousuru chihoutokougai no mirai*. Koubunsha. (in Japanese)

- Sakuta, K. (2019). Yamauchi Mariko yagate kanashiki onna no ko ni miru chihoutoshi no joseizou. *Fudai Hikakubungaku Dainiki*, 2, 76-94. (in Japanese)
- Shinchousha. (n.d.). *R-18 Bungakushou*. Retrieved August 1, 2025 from <https://www.shinchosha.co.jp/r18/> (in Japanese)
- Tanaka, D. (2024). Gender order in modern Japanese cities and its contemporary transformations: Annotations for *Girls Urban Studies*. *Journal Faculty of Integrated Arts and Social Sciences*, 34, 35-52. (in Japanese)
- The Japan Institute for Labour Policy and Training. (2016). *UIJ taan no sokushin • shien to chihou no kasseika—jyakunenki no chiiki idou ni kansuru chousa kekka—*. <https://www.jil.go.jp/institute/research/2016/152.html> (in Japanese)
- Ueno, C. (2025). Chihou joshi no Ikiru michi. In C.Ueno & M. Yamauchi (Eds.), *Chihou joshitachi no sentaku* (pp.10-32). Katsura shobou. (in Japanese)
- Yamauchi, M. (2018). *Koko wa taikutsu mukaeni kite*. Gentousha. (in Japanese)
- Yamauchi, M. (2023). Dai issho chimoto ni nokorenakattamonono, chimotoai. In A. Miura (Ed.), *Saikou fasutofuudokasuru nihon henbousuru chihoutokougai no mirai* (pp. 34-42). Koubunsha. (in Japanese)
- Yamauchi, M. (2024). *Ano ko wa kizoku*. Shueisha. (in Japanese)
- Yoshida, D. (n.d.). Shosetsu o kaku toiu koui ga zutto hazukashikatta. Tokubetsu rensai intabyuu Retrieved July 29, 2025, from https://www.gentosha-book.com/special_interview/yamauchi/ (in Japanese)
- Yoshida, Y., & Kageyama, H. (2024). *Jendaa no shitende yomu toshikuukann*. Kokonshoin. (in Japanese)